

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Vyhodnocení ekonomického dopadu oddlužení na dlužníka

Evaluation of the Economic Impact of Debt Relief to the Debtor.

Student: Lucie Dembiňáková

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.

Ostrava 2011

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně. Přílohy dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.“

V Ostravě dne 27. dubna 2011

.....
Lucie Dembiňáková

Obsah

1. ÚVOD	1
2. ODDLUŽENÍ.....	3
2.1. Nový insolvenční zákon	3
2.2. Oddlužení, jeho výhody a nevýhody	3
2.3. Návrh na povolení oddlužení	4
2.4. Rozhodnutí soudu o návrhu na povolení oddlužení	5
2.5. Přihlašování pohledávek v insolvenčním řízení	6
2.6. Rozhodnutí o způsobu oddlužení	8
2.7. Rozhodnutí soudu o schválení oddlužení	9
2.8. Realizace oddlužení.....	10
2.9. Oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty	11
2.9.1. Majetková podstata	11
2.9.2. Zjišťování majetkové podstaty	11
2.9.3. Soupis majetkové podstaty	13
2.9.4. Vyloučení a vynětí z majetkové podstaty.....	13
2.9.5. Zpeněžení majetkové podstaty	14
2.10. Oddlužení plněním splátkového kalendáře	15
2.11. Zrušení schváleného oddlužení	18
2.12. Splnění oddlužení	18
2.13. Osvobození dlužníka od plnění pohledávek.....	19
2.14. Odměna insolvenčního správce v oddlužení	20
3. ANALÝZA ZADLUŽENOSTI ČESKÝCH DOMÁCNOSTÍ.....	21
3.1. Banky a nebankovní společnosti	21
3.2. Zadluženost domácností	26
3.3. Vývoj zadluženosti domácností a osobních bankrotů v ČR.....	32
3.4. Struktura celkové zadluženosti domácností	34
3.5. Statistické údaje o zadluženosti domácností	40
4. ANALÝZA VYBRANÝCH DLUŽNÍKŮ A JEJÍ VYHODNOCENÍ.....	46
4.1. Dlužníci dle pohlaví	47
4.2. Dlužníci dle věku	47
4.3. Dlužníci dle dosaženého vzdělání	48
4.4. Dlužníci dle rodinného stavu.....	48
4.5. Dlužníci dle počtu dalších vyživovaných osob v domácnosti.....	48

4.6.	Dlužníci dle způsobu bydlení	49
4.7.	Dlužníci dle typu jejich zaměstnavatele	49
4.8.	Dlužníci dle výše průměrného čistého měsíčního příjmu	50
4.9.	Dlužníci dle počtu zdrojů měsíčních příjmů	50
4.10.	Dlužníci dle druhu zdroje příjmů	50
4.11.	Dlužníci dle druhu majetku, který vlastní	51
4.12.	Dlužníci dle účelu půjčky	51
4.13.	Dlužníci dle výše celkového dluhu	51
4.14.	Dlužníci dle výše průměrných splátek	52
4.15.	Dlužníci dle výše přednostních pohledávek	52
4.16.	Dlužníci dle počtu věřitelů	53
4.17.	Dlužníci dle struktury věřitelů a počtu pohledávek u těchto věřitelů	53
4.18.	Dlužníci dle výše očekávaného plnění oddlužení v %	54
4.19.	Vyhodnocení provedené analýzy	54
4.20.	Praktický příklad oddlužení	56
5.	ZÁVĚR	59
	Seznam použité literatury	61
	Seznam zkratk	
	Prohlášení o využití diplomové práce	
	Seznam příloh	

1. ÚVOD

Ve své diplomové práci se budu věnovat velmi aktuální problematice oddlužení a jeho ekonomickému vlivu na dlužníka. Dle ekonomů je zadluženost domácností v ČR oproti jiným státům Evropské unie relativně v normě a prozatím není důvod k obavám. Ovšem v následujících letech se dá předpokládat její další rychlý růst a s tím související nárůst počtu podávaných návrhů na povolení oddlužení, což sebou může nést nejen řadu ekonomických ale také sociálních problémů.

V této souvislosti také důrazněji zaměřím pozornost na nebankovní instituce, které často bez prověřování bonity klientů, poskytují až několik půjček za sebou, za což také požadují neúměrně vysoké úroky. Od Nového roku sice začal platit nový Zákon o spotřebitelském úvěru, který by měl zpřísnit podmínky pro poskytování půjček u těchto společností, ale je otázka, do jaké míry to vyřeší problematiku rostoucího počtu domácností, které se na tyto společnosti obracejí mnohdy jako na poslední možnost, jak získat snadno a rychle potřebné peněžní prostředky, ovšem často si neuvědomují, že je jen otázkou času, než spadnou do dluhové spirály, ze které je pak velice těžké se dostat zpět.

Institut oddlužení je určen právě pro dlužníky, kteří se dostali do neřešitelné situace se svými dluhy jako určitá forma pomoci. Uvádí se však, že v ČR jsou podmínky pro schválení oddlužení shovívavější než v například v ostatních zemích. Lidé spatřují v možnosti oddlužení svou záchranu, ale často si neuvědomují, co život v osobním bankrotu sebou přináší.

Cílem mé diplomové práce je vyhodnotit současný stav zadluženosti domácností. Ve své práci se budu zabývat příčinami a možnými důsledky zadluženosti občanů a s tím související možností využití institutu oddlužení a analyzovat ekonomické dopady oddlužení na dlužníka. Rovněž porovnáám celorepublikové statistické údaje o dlužnících v rozdělení na jednotlivé kategorie se získanými výsledky dotazníkového šetření 35 dlužníků žijících v Moravskoslezském kraji a vyhodnotím zjištěné rozdíly.

V první kapitole se budu věnovat problematice oddlužení, zmíním jeho výhody a nevýhody, také popíšu jednotlivé druhy pohledávek přihlašovaných do insolvenčního řízení, s nimiž je možné se při řešení úpadku formou oddlužení setkat.

V další kapitole analyzuji zadluženost domácností v ČR, stručně charakterizuji bankovní a nebankovní sektor spolu s finančními produkty, které nabízejí. Dále nastíním vývoj zadluženosti domácností a s tím souvisejících osobních bankrotů v ČR a popíšu strukturu zadluženosti českých domácností, tzn. příčiny rostoucího zadlužování českých domácností, charakteristiku neschopnosti domácností hradit své závazky a možné formy prevence. Dále zmíním možná rizika rostoucí zadluženosti domácností a možnost využití

dluhového poradenství pro zadlužené občany spolu se statistickými daty dluhových poraden o svých klientech v rozdělení na různé kategorie.

Na závěr provedu na základě dotazníkového šetření analýzu vybraných dlužníků, kterým bylo povoleno oddlužení a její vyhodnocení. Dosažené výsledky provedené analýzy srovnám se statistickými daty dluhové poradny o dlužnících, kteří podávali návrh na povolení oddlužení. Uvedu také praktický příklad povoleného oddlužení plněním splátkového kalendáře, a to včetně časového harmonogramu jednotlivých úkonů s cílem přiblížit průběh oddlužení a ukázat jaký finanční dopad má oddlužení na dlužníka.

2. ODDLUŽENÍ

2.1. Nový insolvenční zákon

Dne 1. ledna 2008 nabyl účinnosti zákon č. 82/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení – insolvenční zákon, který nahradil dosavadní Zákon o konkurzu a vyrovnání a jehož cílem bylo zlepšení a modernizace oblasti konkurzního řízení. V minulosti prakticky nebyla jiná možnost než prodej dlužníkovu majetku a navíc řádně přihlášené pohledávky, které byly v konkurzu uspokojeny pouze částečně, nezanikly a mohly být dále vymáhány, což mělo největší dopad zejména na fyzické osoby. Insolvenční zákon nově nabízí volbu z několika možností řešení dlužníkovu úpadku, a to v podobě reorganizace při zachování provozu dlužníkovu podniku nebo oddlužení nepodnikatelů.

Další novinkou insolvenčního zákona se stalo zavedení elektronické agendy v podobě insolvenčního rejstříku jako základního zdroje informací pro veřejnost, který zároveň plní funkci doručovatele, neboť většina rozhodnutí soudu jsou doručována právě prostřednictvím tohoto rejstříku.

2.2. Oddlužení, jeho výhody a nevýhody

Jedním ze způsobů, kterým je možné řešit úpadek, se od 1. ledna 2008 stal osobní bankrot. Dlužník se nachází v úpadku, jestliže má více věřitelů, jimž není schopen splácet své dluhy (závazky). Pokud dlužník řádně a včas splní veškeré stanovené povinnosti, může ho soud zbavit povinnosti úhrady současných závazků.

V posledních letech je oddlužení velice často používaným pojmem. Jedním z důvodů je jistě celosvětová finanční krize, která prohloubila zadlužení obyvatelstva. Žít na dluh je fenomén současné doby. Lidé si pořízují zboží a služby, na které málokdy mají skutečně peníze. Vstříc jim vycházejí nejrůznější bankovní a nebankovní instituce, které poskytují úvěry a půjčky bez důkladného zkoumání bonity a finanční situace klienta, často se nezdráhají půjčit i několikrát za sebou.

O oddlužení může požádat pouze dlužník (jak právnická tak fyzická osoba), který není podnikatelem. Návrh na oddlužení podává spolu s insolvenčním návrhem v okamžiku, kdy zjistí, že hodnota úvěrových splátek převyšuje jeho možnosti splácet. Typický žadatel o oddlužení je zaměstnaný a má pravidelný měsíční příjem, tzn. že na oddlužení nedosáhnou sociálně nejslabší skupiny obyvatel, které nemají pravidelný příjem a žijí ze sociálních dávek.

Formou oddlužení se dlužník nemůže zbavit zajištěných závazků tj. například leasingů či hypotečních úvěrů, neboť v těchto případech dlužník ručí za své závazky movitým nebo nemovitým majetkem.

Oddlužení se může provést zpeněžením majetkové podstaty (jednorázovým prodejem majetku dlužníka) nebo plněním splátkového kalendáře. Dohled nad činností dlužníka v průběhu oddlužení vykonává insolvenční správce, což není v zákoně přímo stanoveno, ale ve většině případů je to nezbytné.

Současné postavení zákona však může situaci některých dlužníků ještě zhoršit, zejména pokud není k této problematice přistupováno bez důkladné předchozí přípravy.

Mezi hlavní výhody osobního bankrotu patří:

- soudní ochrana dlužníka před věřiteli,
- povolením oddlužení vzniká tzv. stop stav dluhů, tzn. že věřitelé dlužníkovi k tomuto datu již nemohou připisovat další úroky, smluvní pokuty a sankce a žádný z věřitelů od tohoto data nemůže být uspokojen přednostně,
- možnost splácet dluhy splátkovým kalendářem, kdy dlužníkovi zůstává na živobytí nezabavitelná částka, tj. životní minimum a dlužník se může lépe soustředit na svou výdělečnou činnost.

Nevýhodou osobního bankrotu je:

- soudní dohled nad dlužníkem,
- povinnost dlužníka plnit veškerá usnesení soudu a hlásit soudu jakoukoliv změnu ve finanční situaci,
- v případě dostatečného majetku, tlak věřitelů na zpeněžení majetkové podstaty.

2.3. Návrh na povolení oddlužení

Návrh na povolení oddlužení se podává na předepsaném formuláři vydaném Ministerstvem spravedlnosti, u krajského soudu, v jehož obvodu má dlužník bydliště a v případě, že nemá bydliště, pak u krajského soudu, v jehož obvodu se zdržuje. Formulář je možné obstarat v sídle každého krajského soudu, nebo je také volně ke stažení na internetu.

Návrh může podat každý dlužník, který je v úpadku nebo kterému úpadek bezprostředně hrozí. Návrh se podává spolu s insolvenčním návrhem. Podmínkou je, že existuje předpoklad, že dlužník bude schopen svým věřitelům splatit alespoň 30% jejich pohledávek.

Samotné podání návrhu na povolení oddlužení je zdarma, soud však může po dlužníkovi požadovat zálohu na náklady řízení, a to až ve výši 50 000 Kč. Je zcela v kompetenci soudu, zda určí, že je dlužník povinen zaplatit zálohu a v jaké výši. Ve stanovení záloh, které představují pro dlužníky často velký problém, se soudní praxe doposud nesjednotila. U oddlužení soudy většinou ukládají dlužníkovi povinnost zaplatit zálohu ve výši do 10 000 Kč.

Insolvenční soud po přijetí návrhu zveřejní na internetových stránkách Vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení a do 15 dnů je povinen rozhodnout o povolení nebo zamítnutí oddlužení a stanovit osobu insolvenčního správce.

V rámci návrhu je povinen dlužník uvést příjmy za poslední 3 roky, očekávané příjmy během následujících 5 let, připojit důkazy ke svým údajům, připojit souhlas manžela, spoludlužníků a ručitele s oddlužením.

Dlužník ve svém návrhu na oddlužení formou splátkového kalendáře může požádat soud o stanovení nižších měsíčních splátek, než připouští zákon. Musí navrhnout měsíční splátku, případně způsob jejího určení a vysvětlit důvody svého úpadku.

Pokud návrh na povolení oddlužení neobsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti, je neurčitý nebo nesrozumitelný, insolvenční soud vyzve podávajícího, aby návrh opravil nebo doplnil, přičemž nesmí stanovit lhůtu delší než 7 dnů. Dlužník může vzít návrh na povolení oddlužení zpět, dokud soud nerozhodne o schválení oddlužení.

2.4. Rozhodnutí soudu o návrhu na povolení oddlužení

Podaný návrh na povolení oddlužení přezkoumává insolvenční soud dle kritérií, které musí být splněny k povolení oddlužení. Kritéria jsou vyjádřena výčtem případů, kdy soud návrh na povolení oddlužení může zamítnout. Soud dlužníka vyslechne a také si prověří jeho tvrzení. Vzhledem k tomu, že podáním návrhu se blokuje dlužníkův majetek až na běžnou správu, je vhodné se během tohoto období již dále nezadlužovat.

Insolvenční soud návrh na oddlužení zamítne, pokud dosavadní insolvenční řízení ukazuje nedbalý nebo lehkomyšlný přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení, nebo je možné důvodně předpokládat, že návrhem dlužník sleduje nepoctivý záměr (například dlužník nepodnikatel se snaží zbavit dluhů, které mu vznikly z dřívější podnikatelské činnosti), k zamítnutí dojde také tehdy, když hodnota plnění nezajištěným věřitelům nedosáhne 30%, či pokud návrh na povolení oddlužení byl v témže insolvenčním řízení podán znovu.

Na nepoctivý záměr dlužníka pak poukazuje zejména, že v posledních 5 letech probíhalo:

- insolvenční řízení nebo jiné řízení řešící dlužníkův úpadek nebo
- podle výpisu z trestního rejstříku v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení proběhlo trestní řízení, které mělo za následek pravomocné odsouzení dlužníka pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy.¹

¹*Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení.* [online]. [cit. 2011-04-07]. Dostupný z WWW: <<http://osobni-bankrot.info/rozhodnuti-soudu-o-navrhu-na-povoleni-oddluzeni.html>>.

Pokud soud návrh odmítne, vezme v úvahu jeho zpětvzetí nebo jej zamítne, rozhodne současně o způsobu řešení dlužníkovu úpadku konkurzem. Rozhodnutí soudu o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení se doručuje zvlášť dlužníku, osobě, která návrh podala, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti tomuto rozhodnutí může podat pouze osoba, která návrh podala. Pokud soud neshledá důvody pro zamítnutí návrhu, vydá rozhodnutí, kterým se oddlužení schvaluje. Rozhodnutí soudu o povolení oddlužení se doručuje zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti tomuto rozhodnutí není přípustné².

2.5. Přihlašování pohledávek v insolvenčním řízení

Jedním z klíčových momentů insolvenčního řízení je přihlášení pohledávky. Teprve přihláškou pohledávky ji totiž věřitel uplatňuje v insolvenčním řízení.

Věřitelé přihlašují své pohledávky ve lhůtě 30 dnů od rozhodnutí soudu o úpadku spojeného s rozhodnutím o povolení oddlužení. K přihláškám, které byly podány později, insolvenční soud nepřihlíží a takto uplatněné pohledávky se v insolvenčním řízení neuspokojují. Přihlášky se podávají na předepsaném formuláři. Pohledávky zajištěné a nezajištěné se uvádějí zvlášť. Přihlášky mohou podat i věřitelé, jejichž pohledávky nejsou dosud splatné nebo jsou vázány podmínkou.

Insolvenční správce následně pohledávky přezkoumá a vyhotoví jejich soupis, ke kterému se dlužník vyjadřuje, zda s ním souhlasí. Pokud věřitelé nepřihlásí svou pohledávku včas, jejich právo na uspokojení pohledávky zaniká a již nejsou oprávněni vymáhat dluh po dlužníkovi.

Věřitelé, jejichž nevykonatelná pohledávka byla popřena při přezkumném jednání, jehož se neúčastnili, o tom insolvenční správce písemně vyrozumí. Věřitelé nevykonatelné pohledávky, která byla popřena insolvenčním správcem, mohou uplatnit své právo prostřednictvím žaloby na určení u insolvenčního soudu do 30 dnů od přezkumného jednání, tato lhůta však nebude ukončena dříve než uplynutím 15 dnů od doručení vyrozumění. Žaloba je podávána vždy proti insolvenčnímu správci. Pokud vyjde v průběhu řízení o žalobě, že popřená pohledávka je pohledávkou vykonatelnou, není to důvodem k zamítnutí žaloby, žalovaný je však povinen prokázat důvod popření.

Insolvenční správce, který popřel vykonatelnou pohledávku, podá do 30 dnů od přezkumného jednání u insolvenčního soudu žalobu, kterou své popření uplatní proti věřiteli, který vykonatelnou pohledávku přihlásil.

² § 395, § 396 a § 397 Zákona č. 186/2002 Sb., insolvenčního zákona.

Vykonatelné pohledávky

Do řízení lze přihlásit také pohledávky, které již byly uplatněny u soudu, pohledávky vykonatelné, včetně těch ohledně kterých výkon rozhodnutí či exekuce právě probíhá.

Vykonatelnou pohledávkou se rozumí pohledávka přiznaná vykonatelným rozhodnutím soudu, a to např. platebním rozkazem, směnečným platebním rozkazem či rozsudkem.

Nevykonatelné pohledávky

Jestliže je pohledávka nevykonatelná, musí věřitel popsat, jak pohledávka vznikla. Je nutné připojit doklady prokazující vznik pohledávky, kterými mohou být např. objednávky, smlouvy faktury, dodací listy atd.

Zajištěné pohledávky

Zajištění věřitelé uplatňují své pohledávky přihláškou pohledávky, ve které se musí dovolat svého zajištění, uvést osvědčující listiny a připojit listiny, jež se toho týkají. To platí i pro zajištěné věřitele, kteří mohou svou pohledávku vůči dlužníku uspokojit pouze z majetku poskytnutého k zajištění. Zajištění věřitelé se v rozsahu zajištění uspokojují ze zpeněžení věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla jejich pohledávka zajištěna, nestanoví-li zákon jinak. Pro pořadí jejich uspokojení je rozhodující doba vzniku zástavního práva nebo doba vzniku zajištění. Je-li dle znaleckého posudku zpracovaného v insolvenčním řízení hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky, považuje se pohledávka ve výši zjištěného rozdílu za pohledávku nezajištěnou.

Pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené jim naroveň

Pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim naroveň postavené se uspokojují z majetkové podstaty v plné výši, a to kdykoliv po rozhodnutí o úpadku. Věřitelé při jejich uspokojení mají přednost před jinými věřiteli. Jelikož institut oddlužení využívají především fyzické osoby – nepodnikatelé, některé z těchto pohledávek jim prakticky ani nemohou vzniknout.

V § 168 a 169 insolvenčního zákona je vyjmenováno, které pohledávky náleží do pohledávek za majetkovou podstatou a do pohledávek postavených jim naroveň. Typickými pohledávkami za majetkovou podstatou jsou u oddlužení hotové výdaje a odměna insolvenčního správce, pohledávkami postavenými jim na roveň jsou např. pohledávky výživného ze zákona, případně další pohledávky vzniklé v souvislosti s insolvenčním řízením.

U oddlužení však nastává situace, kdy insolvenční správce jako věřitel pohledávky za podstatou, kterou je jeho odměna, uplatňuje pohledávku sám proti sobě. Při oddlužení plněním splátkového kalendáře hradí tyto pohledávky dlužník ve splátkách spolu

s pohledávkami nezajištěných věřitelů. U oddlužení prodejem majetkové podstaty insolvenční správce nakládá s majetkovou podstatou a pohledávky jsou z ní uspokojeny.

Pohledávky, které se v insolvenčním řízení neuspokojují

Jejich výčet je uveden v § 170 insolvenčního zákona. Jedná se například o úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů, mimosmluvní sankce postihující dlužníkův majetek atd.

2.6. Rozhodnutí o způsobu oddlužení

Oddlužení se uskuteční buď zpeněžením majetkové podstaty, tzn. prodejem majetku dlužníka nebo plněním splátkového kalendáře. Způsob oddlužení navrhne sám dlužník v podaném návrhu na povolení oddlužení. Rozhodnutí o způsobu oddlužení provádějí nezajištění věřitelé, kteří včas přihlásili svou pohledávku. O způsobu oddlužení se rozhoduje na schůzi věřitelů, kterou svolává insolvenční soud. Schůze věřitelů se koná ihned po přezkumném jednání, kde se schvaluje výše, určení a pravost přihlášených pohledávek. Pokud se věřitelé schůze neúčastní, pak se stává zástupcem věřitelů insolvenční soud.

Věřitelé hlasují prostou většinou hlasů, která se počítá dle výše jejich pohledávek. Zajištění věřitelé na schůzi nehlasují, neboť tyto jsou v průběhu insolvenčního řízení vždy uspokojováni pouze z dlužníkovy majetku, který slouží k zajištění jejich pohledávek. Věřitelé v podstatě rozhodují, zda má pro ně větší hodnotu dlužníkův stávající majetek, nebo jeho předpokládané příjmy po dobu následujících pěti let. Jestliže však ani jeden ze způsobů oddlužení nezíská prostou většinu hlasů nezajištěných věřitelů, rozhodne o způsobu oddlužení insolvenční soud. Dlužník se musí této schůzi účastnit osobně, přičemž jeho povinností je zodpovědět dotazy přítomných věřitelů a obhájit, že je schopen se s dluhy vypořádat. Na schůzi je osobně přítomen také insolvenční správce, který také odpovídá na dotazy věřitelů a v případě, že je mu známo, že existují skutečnosti, které by byly důsledkem zamítnutí návrhu na oddlužení, je povinen tyto skutečnosti sdělit.

Věřitelé však mohou o způsobu oddlužení hlasovat i mimo schůzi věřitelů, a to prostřednictvím hlasovacích lístků. Zákon umožňuje věřitelům, aby hlasovali o volbě způsobu oddlužení ještě předtím, než dlužník podá návrh na povolení oddlužení. Dlužník má tedy možnost, aby řešení svého úpadku dojednal s věřiteli ještě před podáním návrhu. Podmínkou však je, aby dlužník za tímto účelem poskytl věřitelům veškeré potřebné informace, které by jinak uvedl v návrhu na oddlužení a v jeho přílohách. Jestliže se v hlasování mimo schůzi vyjádří všichni věřitelé, není již nutné svolávat schůzi věřitelů za účelem projednání způsobu oddlužení a soud dříve nařízenou schůzi zruší. Výsledky hlasování pak soud zveřejní vyhláškou.

Po provedeném hlasování mají jak nezajištění věřitelé, tak insolvenční správce, právo iniciovat tzv. námitkové řízení. Podání námitek je časově omezeno. Nezajištění věřitelé mají právo podávat námitky nejpozději do skončení schůze věřitelů nebo do 10 dnů po zveřejnění výsledků hlasování o způsobu oddlužení v insolvenčním rejstříku, pokud bylo o způsobu oddlužení hlasováno mimo schůzi věřitelů. O těchto námitkách rozhoduje soud na jednání, které předchází vydání rozhodnutí o schválení oddlužení. Nezajištění věřitelé se však nemohou domáhat zamítnutí návrhu na povolení oddlužení pouze z důvodu, že nesouhlasí s oddlužením, přestože všechny podmínky pro povolení oddlužení byly splněny.

2.7. Rozhodnutí soudu o schválení oddlužení

Insolvenční soud oddlužení neschválí pouze v případě, že během insolvenčního řízení vyšly na povrch skutečnosti, které by odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení dle § 395 insolvenčního zákona. V daném případě soud zároveň rozhodne o způsobu řešení úpadku dlužníka formou konkurzu. Odvolání proti rozhodnutí o neschválení oddlužení může podat pouze dlužník.

Insolvenční soud oddlužení schválí, pokud se neobjeví důvody, které by byly příčinou zamítavého rozhodnutí. Náležitosti rozhodnutí soudu o schválení oddlužení jsou uvedeny v § 406 insolvenčního zákona. Rozhodnutí o schválení se zasílá zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Proti tomuto rozhodnutí se může odvolat pouze věřitel, který hlasoval proti přijetí schváleného způsobu oddlužení, nebo věřitel, jehož námitkám insolvenční soud nevyhověl. Proti rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře může podat odvolání také dlužník, jehož žádosti o stanovení jiné výše měsíčních splátek insolvenční soud nevyhověl, nebo věřitel, který nesouhlasí se stanovením jiné výše měsíčních splátek a který proti tomu hlasoval.

Rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře doručí soud také plátcí mzdy dlužníka, a to do vlastních rukou. Částky z dlužnickovy mzdy zasílá plátec insolvenčnímu správci bez ohledu na to, zda rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře nabylo právní moci či nikoliv.

Rozhodnutí o schválení oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty obsahuje:

- označení insolvenčního správce
- označení majetku, který ke dni vydání rozhodnutí náleží do majetkové podstaty
- označení věřitelů, kteří souhlasili s tím, že plnění které obdrží, bude nižší než 30% jejich pohledávky a uvedení nejnižší možné částky plnění, na které se věřitelé s dlužníkem dohodli

Rozhodnutí o schválení oddlužení formou plnění splátkového kalendáře obsahuje:

- uložení povinnosti dlužníka, aby po dobu 5 let prostřednictvím insolvenčního správce, posílal vždy k prvnímu dni měsíce částku stanovenou soudem, zároveň soud určí termín první splátky
- označení příjmů dle stavu ke dni vydání rozhodnutí, ze kterých má dlužník hradit první splátku
- označení věřitelů, kteří souhlasili s tím, že částka plnění bude nižší než 30% jejich pohledávek a zároveň označení nejnižší částky plnění, na níž se věřitelé s dlužníkem dohodli
- příkazání povinnosti plátcí mzdy dlužníka nebo plátcí jiného dlužníkova příjmu, aby měsíčně prováděl ze mzdy dlužníka nebo z jiného dlužníkova příjmu srážky a neodváděl tyto srážky dlužníku

Účinky schválení oddlužení nastávají zveřejněním rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku.

Od schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře má dispoziční oprávnění k příjmům, které získá po schválení oddlužení, dlužník. S takto nabytými příjmy je dlužník povinen naložit způsobem uvedeným v rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře.

Dispoziční oprávnění k majetku, náležejícímu do majetkového podstaty v době schválení oddlužení, má od právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře dlužník; to neplatí, jde-li o majetek, který slouží k zajištění.

Majetek, který slouží k zajištění, zpeněží insolvenční správce po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, nejdříve však po zjištění pravosti výše a pořadí zajištěné pohledávky, požádá-li o to zajištěný věřitel. Výtěžek zpeněžení vydá zajištěnému věřiteli; přitom postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu.³

Realizace oddlužení

Rozhodl-li soud o oddlužení některým se stanovených způsobů, můžeme již přistoupit k samotné realizaci oddlužení.

³ §409 Zákona č. 186/2002 Sb., insolvenčního zákona.

2.8. Oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty

2.9.1. Majetková podstata

Do majetkové podstaty náleží majetek, který je ve vlastnictví dlužníka a který je určen k uspokojení dlužnických věřitelů. Pokud je dlužník spoluvlastníkem daného majetku, pak do majetkové podstaty náleží ideální podíl dlužníka na tomto majetku. Oddlužením lze postihnout pouze majetek dlužníka, který mu patřil v době schválení oddlužení. Na rozdíl od konkursu se do majetkové podstaty nezahrnuje majetek, který nabyl dlužník v průběhu insolvenčního řízení, to je po zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku. Na tento majetek se nevztahují ani dispoziční omezení v rámci insolvenčního řízení.

Do obsahu majetkové podstaty náleží zejména peněžní prostředky, věci movité i nemovité, věci hromadné a soubory věcí, dlužníková mzda či plat stejně jako jiné příjmy nahrazující dlužníkovu odměnu za práci, vkladní knížky, obchodní podíl, cenné papíry a další majetkové hodnoty, jež jsou ocenitelné penězi. Součástí majetkové podstaty dlužníka žádajícího o povolení oddlužení, nemůže být podnik, který jakožto soubor hmotných a nehmotných složek podnikání, je pojmově spjat s dlužníkem, který je podnikatelem a který je tudíž z řešení úpadku formou oddlužení vyloučen.

Mezi tzv. nepostižitelné hodnoty majetkové podstaty patří např. osobní oděv, snubní prsten, obvyklé vybavení domácnosti, zdravotnické potřeby, které dlužník potřebuje vzhledem ke své nemoci či postižení a hotovost do částky 1000 Kč. V § 208 insolvenčního zákona je dále z majetkové podstaty vyloučen majetek, který je účelově určen, např. účelové dotace, návratné výpomoci ze státního rozpočtu, z rozpočtu územního samosprávného celku atd.

2.9.2. Zjišťování majetkové podstaty

Zjišťování majetkové podstaty je jednou z hlavních činností insolvenčního správce, který tuto činnost začíná vykonávat od svého ustanovení. Zjišťování majetkové podstaty však může provádět i předběžný správce, z čehož vyplývá, že zjišťování majetkové podstaty může proběhnout již po podání insolvenčního návrhu.

Insolvenční správce či předběžný správce jsou povinni se řídit při zjišťování majetkové podstaty pokyny soudu. Pokyny mohou být uděleny v případě, kdy soud je toho názoru, že vzhledem ke specifikům určitého insolvenčního řízení je potřeba tyto pokyny udělit, nebo pokud si vydání pokynu vyžádá insolvenční či předběžný správce. Takovéto pokyny jsou pro správce závazné. Do doby ustanovení správce může o opatřeních nezbytných ke zjištění majetkové podstaty rozhodnout insolvenční soud.

Východiskem pro činnost insolvenčního správce i předběžného správce je seznam dlužníkovu majetku, který je dlužník povinen předložit spolu s insolvenčním návrhem nebo s návrhem na povolení oddlužení. Správce ověří informace uváděné dlužníkem v seznamu a následně zjistí, zda do majetkové podstaty nepatří ještě další věci, práva, pohledávky a jiné majetkové hodnoty, které dlužník do seznamu neuvedl.

Insolvenční správce či předběžný správce může při zjišťování majetkové podstaty požadovat po dlužníkovi všestrannou součinnost, neboť dlužník je povinen plnit pokyny insolvenčního správce nebo předběžného správce. Potřebnou součinnost jsou povinny poskytnout i věřitelské orgány a orgány veřejné správy.

Dlužník musí umožnit insolvenčnímu správci přístup na všechna místa, kde má umístěn majetek náležející do majetkové podstaty. Je-li to potřebné, zejména neposkytuje-li dlužník insolvenčnímu správci součinnost potřebnou ke zjištění a zajištění majetkové podstaty, může insolvenční soud na návrh insolvenčního správce nařídít prohlídku bytu, sídla, místa podnikání a jiných místností dlužníka, jakož i jeho skříní nebo jiných schránek v nich umístěných, kde má dlužník svůj majetek; za tím účelem je insolvenční správce oprávněn zjednat si do bytu nebo do jiné místnosti dlužníka přístup, popřípadě uzavřené skříně nebo jiné schránky otevřít.

Každý, v jehož objektu má dlužník svůj byt, sídlo, místo podnikání nebo jiné své místnosti, je povinen strpět, aby insolvenční správce, který provádí soupis nebo činí úkony směřující k řádnému zajištění a správě majetkové podstaty, provedl prohlídku bytu a jiných místností dlužníka. Nesplní-li tuto povinnost, je insolvenční správce oprávněn zjednat si k bytu nebo jiné místnosti dlužníka přístup.

Je-li to potřebné, přibere insolvenční správce k prohlídce vhodnou osobu, podle možnosti zástupce orgánu obce. O prohlídce sepíše insolvenční správce protokol, v němž musí být uveden majetek, který byl při prohlídce zjištěn, a majetek, který byl při prohlídce zajištěn. Protokol podepíše insolvenční správce, případně osoba, kterou k prohlídce přibral. Protokol předá insolvenční správce insolvenčnímu soudu s tím, že si ponechá opis. Opis protokolu insolvenční soud doručí dlužníkovi a věřitelskému výboru.⁴

K provedení prohlídky je insolvenční správce oprávněn na základě písemného vyhotovení usnesení soudu. Rozhodnutí se doručuje pouze insolvenčnímu správci a dlužníkovi. Aby se zabránilo tomu, že dlužník svůj majetek včas skryje, doručuje se rozhodnutí, kterým se prohlídka nařizuje, dlužníku až při samotné prohlídce. Rozhodnutí nemusí obsahovat odůvodnění a nelze se proti němu odvolat.

⁴ §212 Zákona č. 186/2002 Sb., insolvenčního zákona.

Je-li to potřebné, insolvenční správce může k prohlídce přibrat vhodnou osobu v případě, že by mohlo dojít k následným sporům s dlužníkem či se třetí osobou. V závažnějších případech může být k prohlídce přizván i notář. O závěrech prohlídky je vyhotovován insolvenčním správcem zápis.

2.9.3. Soupis majetkové podstaty

Soupis majetkové podstaty je listinou, do níž se zapisuje majetek náležející do majetkové podstaty. Jakmile dojde k zápisu do soupisu, lze se zapsanými majetkovými hodnotami nakládat jen způsobem stanoveným tímto zákonem, učinit tak může jen osoba s dispozičními oprávněními. Soupis provádí a soustavně doplňuje insolvenční správce v průběhu insolvenčního řízení, a to podle pokynů insolvenčního soudu a za součinnosti věřitelského výboru. Tato jeho povinnost nezaniká uplynutím doby.⁵ Soupis majetkové podstaty bude insolvenční správce dělat vždy, i v případě že dojde ke schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře.

Listina soupisu musí být označena jako „soupis majetkové podstaty“ a musí obsahovat:

- identifikaci majetku zapsaného jako samostatné položky
- ocenění položek soupisu, které provádí insolvenční správce na základě účetnictví dlužníka nebo evidence vedené dle zákona o daních z příjmů, nebo prováděné také soudním znalcem, je-li určení ocenění obtížné, nebo pokud požaduje znalecké ocenění věřitelský výbor
- důvod soupisu
- den soupisu majetku popřípadě den jeho vyloučení
- označení osoby, které sepisovaný majetek náleží nebo která k němu uplatňuje své právo, pokud se nejedná o majetek ve vlastnictví dlužníka

Pokud insolvenční správce požádá, aby dlužník písemně potvrdil správnost a úplnost soupisu, je dlužník povinen vydat prohlášení o správnosti soupisu. Odmítnout provést prohlášení o správnosti soupisu může dlužník pouze písemnou formou, a to pokud současně uvede důvody, pro které nemůže toto prohlášení provést.

2.9.4. Vyloučení a vynětí z majetkové podstaty

Osoby, které tvrdí, že majetek neměl být zahrnut do soupisu proto, že to vylučuje jejich vlastnické právo k majetku nebo že existuje jiný důvod, pro který majetek neměl být zahrnut do soupisu, se mohou žalobou podanou u insolvenčního soudu domáhat rozhodnutí, že se tento majetek vylučuje z majetkové podstaty.⁶ Žaloba musí být podána do 30 dnů ode dne,

⁵ §217 Zákona č. 186/2002 Sb., insolvenčního zákona.

⁶ §225 Zákona č. 186/2002 Sb., insolvenčního zákona.

kdy bylo vyzvané osobě doručeno vyznění o soupisu majetku, ke kterému uplatňuje své právo. Na žádost této osoby jí insolvenční správce vydá osvědčení, které musí obsahovat také uvedení důvodů, pro které správce majetek sepsal. Vyznění o soupisu je insolvenční správce povinen zaslat formou dopisu adresovaného do vlastních rukou, a to z toho důvodu, aby bylo možno při případném vylučovacím sporu prokázat datum doručení, od kterého se odvíjí 30denní lhůta k podání žaloby.

V případě, že byl do soupisu zahrnutý majetek ve spoluvlastnictví více osob, je nutné vyzvat k podání vylučovací žaloby všechny spoluvlastníky, to platí i pro společné jmění manželů. Uplynutím lhůty k podání žaloby zaniká právo vyzývané osoby domáhat se vyloučení majetku.

Od počátku běhu lhůty k podání vylučovací žaloby, během řízení o podané žalobě až do jejího pravomocného skončení nesmí insolvenční správce zpeněžit majetek, který je předmětem žaloby a nesmí s ním ani jinak nakládat, ledaže by tím chtěl odvrátit škodu tomuto majetku bezprostředně hrozící nebo pokud by tak činil po podané žalobě se souhlasem žalobce.

Dlužník, který uplatňuje vynětí majetku z majetkové podstaty, může být úspěšný, jen pokud se jedná o věc, pohledávku či jinou majetkovou hodnotu, která do majetkové podstaty nepatří dle § 207 a § 208 insolvenčního zákona. Při návrhu na vynětí majetku z majetkové podstaty postupuje dlužník tak, že insolvenčnímu správci sdělí písemným návrhem, že žádá o vynětí majetku ze soupisu a uvede důvody, pro které tento majetek neměl být podle něj sepsán. K žádosti dlužníka se následně vyjádří věřitelský výbor, poté co jej s žádostí o stanovisko osloví správce. Následně o žádosti rozhodne v rámci dohlédací činnosti insolvenční soud, proti jehož rozhodnutí se lze odvolat.

Kromě pojmu „vyloučení ze soupisu“ rozlišujeme také pojem „vynětí ze soupisu“. Zatímco u vyloučení ze soupisu dochází vždy rozhodnutím soudu po nesouhlasném stanovisku správce, vynětí ze soupisu je naopak způsobeno krokem správce.

2.9.5. Zpeněžení majetkové podstaty

Zpeněžením majetkové podstaty dochází k uspokojení věřitelů formou jednorázového prodeje majetku dlužníka a rozdělení výnosu z prodeje mezi věřitele. Tato forma oddlužení se podobá zpeněžení majetkové podstaty v konkursu. Zákon ve vztahu k tomuto způsobu oddlužení odkazuje přímo na použití ustanovení insolvenčního zákona o konkursu.

Zpeněžení majetkové podstaty se může provést třemi možnými způsoby:

- veřejnou dražbou
- prodejem movitých věcí a nemovitostí dle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí

- prodejem majetku mimo dražbu

Zpeněžení majetkové podstaty veřejnou dražbou se provede dle zákona o veřejných dražbách. Veřejnou dražbu provede dražebník na návrh insolvenčního správce. Dražbu je možné provést na základě písemné smlouvy uzavřené mezi insolvenčním správcem a dražebníkem. Smlouva se stává účinnou ode dne, kdy ji schválí věřitelský výbor.

Ke zpeněžení movitých věcí a nemovitostí je příslušný okresní soud dle ustanovení občanského soudního řádu. Návrh na prodej podává insolvenční správce a k návrhu musí připojit rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, soupis potvrzený insolvenčním soudem a souhlas věřitelského výboru s tímto způsobem zpeněžení.

Prodej mimo dražbu může insolvenční správce učinit se souhlasem insolvenčního soudu a věřitelského výboru. Při udělení souhlasu může insolvenční správce stanovit podmínky prodeje. Dokud není souhlas udělen, nenabývá smlouva o prodeji mimo dražbu účinnosti. Souhlas insolvenčního soudu a věřitelského výboru však není nutný k prodeji věcí bezprostředně ohrožených zkázou nebo znehodnocením. Při prodeji mimo dražbu lze věci prodat i za cenu nižší než je cena odhadní. Platnost smluv, kterými došlo ke zpeněžení mimo dražbu, lze napadnout pouze žalobou podanou u insolvenčního soudu, a to nejpozději do skončení insolvenčního řízení, jedná se pak o incidenční spor.

Insolvenční správce zpeněží majetek podléhající oddlužení, vypracuje konečnou zprávu, kterou insolvenční soud na jednání přezkoumá a projedná a pokud nejsou důvodné námitky, poté soud konečnou zprávu a vyúčtování správce schválí.

Po právní moci rozhodnutí o schválení konečné zprávy předloží správce insolvenčnímu soudu návrh na rozvrhové usnesení, ve kterém uvede, jaká částka má být vyplacena na každou pohledávku uvedenou v seznamu přihlášených pohledávek. Insolvenční soud poté přezkoumá správnost návrhu a vydá rozvrhové usnesení, v němž uvede částky, které mají být věřitelům zaplacený. Pokud proti tomuto usnesení není oprávněnými osobami podáno odvolání, insolvenční správce ve lhůtě uvedené soudem rozvrhové usnesení splní a vyplatí věřitelům dané částky.

Insolvenční řízení končí právní moci rozhodnutí o splnění oddlužení, insolvenční soud rozhodne o odměně správce, o jeho nákladech a zproští jej funkce.

2.9. Oddlužení plněním splátkového kalendáře

2.10.1. Povinnosti dlužníka a insolvenčního správce v průběhu oddlužení

U tohoto způsobu oddlužení má dlužník povinnost nezajištěným věřitelům po dobu 5 let měsíčně splácet dle poměru jejich přihlášených pohledávek částky ze svého příjmu tak, aby v konečném součtu došlo ke splacení alespoň 30% jejich pohledávek. Oddlužení plněním

splátkového kalendáře se týká pouze příjmů dlužníka a nelze jím postihnout jiný majetek dlužníka s výjimkou majetku, který dlužník nabude po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, darem nebo dědictvím. Tento majetek musí dlužník zpeněžit a finanční prostředky použít na mimořádnou splátku ve prospěch nezajištěných věřitelů.

V průběhu oddlužení plněním splátkového kalendáře vznikají insolvenčnímu správci a dlužníkovi specifické povinnosti. Insolvenčního správce je při řešení oddlužení formou splátek hlavně dohled nad dlužníkem a plněním jeho povinností v průběhu oddlužení.

Povinnosti insolvenčního správce po schválení oddlužení:

- zajistit čísla účtů a variabilní symboly věřitelů pro zasílání splátek,
- zrušit všechny srážky ze mzdy, které měl dlužník u svého zaměstnavatele – dlužník může mít u svého zaměstnavatele trvalé srážky ve prospěch různých institucí, insolvenční správce musí zajistit, aby tyto srážky byly zrušeny. Pokud již byly provedeny platby, musí vyzvat adresáty těchto plateb, aby zaslanou částku vrátili zpět na účet dlužníka,
- založit účet pro zasílání splátek dle splátkového kalendáře,
- provádět měsíční kontrolu správnosti splátek zasílaných věřitelům – správce každý měsíc vyhotovuje příkazy k úhradě splátek věřitelům dle čisté mzdy, která je připisována na účet dlužníka,
- půlročně dokládat soudu měsíční příjem dlužníka a doklady o zaplacených splátkách, že výše splátek byla poukázána věřitelům ve správné výši.

Povinnosti dlužníka po schválení oddlužení:

- vykonávat výdělečnou činnost a v případě, že je nezaměstnaný, o získání příjmu usilovat. Nesmí také odmítat splnitelnou možnost si příjem obstarat. Aby bylo možné naplnit cíl splátkového kalendáře, měl by mít dlužník po celou dobu plnění oddlužení aspoň takové příjmy, které uvedl jako očekávané v návrhu na povolení oddlužení,
- zpeněžit hodnoty získané darem nebo dědictvím a jejich výtěžek, stejně jako jiné své mimořádné příjmy (např. výhru v loterii), použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře. Tyto finanční prostředky rozdělí dlužník mezi nezajištěné věřitele ve stejném poměru jako při plnění splátkového kalendáře,
- bez zbytečného odkladu oznámit insolvenčnímu správci, insolvenčnímu soudu a věřitelskému výboru každou změnu svého bydliště nebo zaměstnání. Tuto obecně stanovenou oznamovací povinnost je možné dále rozšířit na další

skutečnosti, které mají zásadní význam pro plnění splátkového kalendáře, jako jsou např. změna pracovního zařazení, pobyt v zahraničí např. z důvodu pracovní cesty, získání dalšího zaměstnání, dlouhodobá nemoc či zahájení podnikání,

- vždy k 15. lednu a k 15. červenci kalendářního roku předložit insolvenčnímu správci, insolvenčnímu soudu a věřitelskému výboru přehled svých příjmů za uplynulých 6 kalendářních měsíců,
- nezatajovat žádný ze svých příjmů a na žádost insolvenčního soudu, insolvenčního správce či věřitelského výboru je povinen předložit k nahlédnutí svá daňová přiznání za období trvání plánu oddlužení. Pokud se dlužník v průběhu oddlužení pokusí zatajit jakýkoliv svůj příjem a insolvenční soud se to dozví, je tato skutečnost důvodem pro to, aby insolvenční soud okamžitě zrušil schválené oddlužení a prohlásil na dlužníkovu majetek konkurz,
- dlužník nemůže poskytovat nikomu z věřitelů žádné zvláštní výhody,
- nepřijímat nové závazky, které by nemohl v době jejich splatnosti splnit. Skutečnost, že se dlužník v průběhu oddlužení znovu zadlužil, nemusí ovšem hned znamenat, že oddlužení bude u dlužníka zrušeno, až na jedinou výjimku bude vždy záležet na posouzení situace insolvenčním soudem. Výjimku představuje peněžitý závazek dlužníka, který vznikl zaviněným jednáním dlužníka poté, kdy bylo schváleno oddlužení. Pokud je takový závazek po lhůtě splatnosti více než 30 dnů, insolvenční soud schválené oddlužení zruší a prohlásí na majetek dlužníka konkurs,
- za trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře nesmí dlužník činit právní úkony, kterými odmítne přijetí daru nebo dědictví. Pokud tak dlužník učiní bez souhlasu insolvenčního správce, je takový právní úkon neplatný. Totéž platí, jestliže dlužník uzavře bez souhlasu správce dohodu o vypořádání dědictví, podle které má obdržet méně, než činí jeho dědický podíl.

2.10.2. Postup při výpočtu splátek

Splátky oddlužení se stanoví v rozsahu, v jakém mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci, uspokojeny přednostní pohledávky. Srážky pro oddlužení se vypočítávají z čisté mzdy dlužníka. Z čisté mzdy nemůže být sražena základní částka, tzv. nezabavitelné minimum.

Částka se kalkuluje:

- a) na osobu dlužníka ve výši $\frac{2}{3}$ součtu částky životního minima, které činí 3 126 Kč a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu v obci od 50 000 do 99 999 obyvatel, tedy pro rok 2011 vládou nově stanovené částky 4 863 Kč,
- b) na každou vyživovanou osobu a manžela ve výši $\frac{1}{4}$ z nezabavitelné částky na povinného, tj. pro rok 2011 ve výši 1331,50.

Jednotlivé nezabavitelné částky se následně sečtou a výsledek se zaokrouhlí na celé koruny nahoru. Celková základní částka se poté odečte z čisté mzdy. Celkově pak lze z čisté mzdy srazit vše, co je nad rámec součtu těchto dvou částek. Zbývající částka po provedení této operace se zaokrouhlí dolů na částku dělitelnou třemi a rozdělí se na třetiny. Pro splátky při oddlužení lze srazit dvě třetiny.⁷

2.10. Zrušení schváleného oddlužení

Insolvenční soud schválené oddlužení zruší a současně rozhodne o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem, jestliže:

- dlužník neplní podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, nebo
- se ukáže, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit, nebo
- v důsledku zaviněného jednání vznikl dlužníku po schválení plánu oddlužení peněžitý závazek po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, anebo
- to navrhne dlužník.⁸

Do doby rozhodnutí insolvenčního soudu o splnění oddlužení, může soud schválené oddlužení zrušit a rozhodnout tak zároveň o řešení dlužníkovy úpadku konkursem.

2.11. Splnění oddlužení

Splnění oddlužení vezme soud na vědomí rozhodnutím, proti němuž se nelze odvolat. Právní mocí tohoto rozhodnutí insolvenční řízení skončí. Tímto okamžikem tedy dochází k zániku dlužníkových pohledávek v té výši, v jaké byly v průběhu schváleného oddlužení uhrazeny.

Současně insolvenční soud rozhodne o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech a sprostí jej funkce. Jelikož odměna insolvenčního správce a záloha na jeho náklady již

⁷ *Postup pro výpočet splátek při oddlužení plněním splátkového kalendáře.* [online]. [cit. 2010-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://insolvenčni-zakon.justice.cz/kalkukator-splatek/kalkulacka-vypocet.html>>.

⁸ §418 Zákona č. 186/2002 Sb., insolvenčního zákona.

většinou byly v průběhu oddlužení uhrazeny, rozhodne soud o případném neuhrazeném zbytku, nebo oznámí jejich uhrazení.

Za splněné oddlužení je možné považovat i oddlužení, ve kterém nebylo dosaženo minimálního předpokládaného uspokojení nezajištěných věřitelů. Insolvenční řízení tak může být skončeno, aniž by bylo dosaženo základního cíle oddlužení. Nedosažení předpokládané výše uspokojení věřitelů má ale negativní vliv na možnost osvobození dlužníka od plnění zbývajících částí pohledávek.

V případě zpeněžení majetkové podstaty se oddlužení považuje za splněné vydání zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení. V případě splátkového kalendáře je oddlužení splněno uhrazením poslední splátky po uplynutí pěti let od vydání rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře.

2.12. Osvobození dlužníka od plnění pohledávek

Důvodem k oddlužení je u dlužníka možnost osvobození od povinnosti splácet neuhrazené závazky. Pokud dlužník splní řádně a včas veškeré zákonem stanovené povinnosti dle schváleného způsobu oddlužení, osvobodí soud dlužníka od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení, a to v rozsahu, ve kterém nebyly dosud uspokojeny. Soud tak učiní na návrh dlužníka. Osvobození se vztahuje také na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo a také na věřitele, kteří své pohledávky nepřihlásili, i když tak měli učinit. Takové osvobození se vztahuje i na pohledávky ručitelů a jiných osob, které měly vůči dlužníkovi pro takové pohledávky právo postihu.

Ne ve všech případech je dlužník schopen ovlivnit způsob zpeněžení majetkové podstaty, nebo výši příjmů tak, aby bylo dosaženo alespoň minimální výše uspokojení nezajištěných věřitelů. V takovém případě může insolvenční soud dlužníka na jeho návrh od placení pohledávek osvobodit, i když nedošlo k předpokládanému uspokojení nezajištěných věřitelů. Podmínkou však je, že dlužník tento stav nezavinil a v oddlužení byli věřitelé uspokojeni alespoň v takové výši, kterou by získali v konkurzu.

Osvobození dlužníka od pohledávek neznamená, že pohledávky zaniknou. Věřitelům pohledávky nadále zůstávají ve formě naturální obligace, již však nemohou pohledávky uplatnit u soudu.

Osvobození od placení závazků však může soud dlužníkovi odejmout v případě, že do tří let od přiznání osvobození vyjde najevo, že ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka nebo že dlužník poskytl zvláštní výhodu některému z věřitelů.

Pro dlužníka jsou podstatné jen dva limity, a to doba pěti let a uspokojení věřitelů ve výši alespoň 30%. Ze zákona vyplývá, že lhůta pěti let je neměnná, ale také platí pravidlo, že

dlužník nebude hradit více jak 100% své pohledávky. To znamená, že pokud je 100% hodnoty pohledávky uhrazeno před uplynutím pěti let, tak oddlužení skončí dříve.

2.13. Odměna insolvenčního správce v oddlužení

Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty se částka odměny insolvenčního správce stanoví výpočtem, alespoň však musí činit 45 000 Kč.

Při oddlužení ve formě splátkového kalendáře činí částka odměny 750 Kč za každý započatý měsíc splátkového kalendáře. Dále má insolvenční správce také nárok na náhradu hotových výdajů v paušální výši 150 Kč měsíčně. Dlužník tedy musí počítat s tím, že každý měsíc trvání splátkového kalendáře bude povinen platit odměnu a hotové výdaje insolvenčnímu správci ve výši 900 Kč měsíčně a bude-li insolvenční správce plátcem DPH, pak dokonce částku 1 080 Kč.

Při oddlužení plněním splátkového kalendáře, při kterém dochází ke zpeněžení majetku sloužícího k zajištění, je odměna stanovena ve výši 750 Kč za každý započatý kalendářní měsíc trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře a ve výši určené výpočtem.

3. ANALÝZA ZADLUŽENOSTI ČESKÝCH DOMÁCNOSTÍ

3.1. Banky a nebankovní společnosti

3.1.1. Charakteristika bank

Banky a bankovní instituce jsou nejstaršími finančními společnostmi, které se zabývají obchody s penězi a poskytují širokou škálu finančních služeb. Mezi hlavní činnosti bank patří přijímání vkladů od právnických a fyzických osob a na druhé straně poskytování úvěrů těmto osobám.

Základní právní normou, kterou je upraven sektor bankovníctví, je Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů. Tento právní předpis charakterizuje banku jako právní subjekt, který je akciovou společností a je oprávněn působit na území České republiky jako banka na základě licence, kterou dostává od České národní banky. Vydání licence ze strany České národní banky znamená, že banka splnila zákonné požadavky a vytvořila provozní předpoklady, aby mohla poskytovat služby a provozovat obchody v licenci označené. Následně je dohledem ČNB v pravidelných časových intervalech ověřováno, zda jsou tyto podmínky dodržovány a zda banka postupuje obezřetně, tedy zda nedochází ze strany příslušné banky k riskantnímu nakládání se svěřenými peněžními prostředky. Do bankovního sektoru patří také stavební spořitelny a úvěrní a spořitelní družstva (tzv. kampeličky), jež jsou upraveny samostatnými právními předpisy.⁹

Na rozdíl od nebankovních společností mají banky oprávnění k přijímání vkladů od veřejnosti a podléhají tak přísnému finančnímu dohledu. Přijímání vkladů přísluší pouze bankám a proto označení „banka“ nemůže používat žádná jiná finanční instituce, která nemá bankovní licenci.

V moderních tržních ekonomikách mají banky řadu funkcí, mezi základní funkce bank patří zprostředkovatelská činnost, poskytování bezhotovostního platebního styku a směnářská činnost.

V roce 2010 působí v České republice 40 bankovních subjektů a 16 družstevních záložen, z nichž většina bank je ve vlastnictví zahraničních mateřských bank. Asi 20 bank poskytuje služby pro drobnou klientelu a bankovní trh se vyznačuje poměrně vysokou mírou konkurence.

⁹ *Banky a nebankovní instituce.* [online]. [cit. 2011-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=304>>.

3.1.2. Bilance banky

Bilance banky stejně jako bilance všech podniků nám podává informace o tom, jaká je struktura majetku banky na jedné straně a z jakých zdrojů je tento majetek financován na straně druhé.

Aktiva

Do bankovních aktiv patří:

- hotovost - do hotovosti řadíme hotovostní peníze včetně cizích bankovek a mincí, které má banka k dispozici ve svých pokladnách a trezorech, přičemž její držba je pro banku nákladná a nemá pro ni kromě likvidity žádný přínos,
- povinné minimální rezervy - stanovenou výši povinných minimálních rezerv musí každá banka držet u ČNB,
- dobrovolné rezervy,
- státní pokladniční poukázky a nakoupené pokladní poukazy,
- vklady a úvěry u bank – jsou pohledávkami za bankami související s bankovními obchody, jedná se o úvěrové obchody na peněžním trhu a obchody související s prováděním mezibankovního platebního styku,
- jiné cenné papíry,
- ostatní aktiva.

Pasiva

Pasiva představují zdroje finančního krytí a dělíme je na vlastní a cizí zdroje. Mezi pasiva banky patří závazky vůči bankám a klientům, které se člení na:

- vklady na viděnou,
- úsporné vklady,
- termínované vklady,
- další pasiva jako jsou emise vlastních dluhopisů, rezervy ke krytí ztrát, zákonné a rezervní fondy, základní jmění a nerozdělený zisk.

3.1.3. Bankovní obchody

Aktivní bankovní obchody

Banka vystupuje v těchto obchodech jako věřitel. Aktivními bankovními obchody rozumíme poskytování úvěrů klientům banky. Úvěr představuje peněžní vztah mezi bankou a klientem, jedná se o návratné přerozdělování dočasně uvolněných peněžních prostředků. Aktivní operace představují pro banku zisk, banka získává za poskytnutí úvěru předem

sjednaný úrok. Každá banka sleduje výnosnost úvěrů, musí tedy stanovit takové úroky, aby vydělala a dále návratnost úvěrů, to znamená, že banka se musí zajistit proti případnému nesplácení úvěrů.

Pasivní bankovní obchody

Banka je zde v postavení dlužníka a svým věřitelům platí úrok. Jedná se o přijímání volných peněžních prostředků od různých subjektů jako např. nákup různých vkladů, depozit atd., patří zde také přijaté úvěry od jiných bank. Jednou z nejdůležitějších pasivních operací jsou depozitní obchody. Banka si opatřuje peníze k poskytování úvěrů tím, že nakoupí různé druhy vkladů, které pak musí vrátit jejich majiteli.

Neutrální bankovní obchody

Jedná se o činnosti banky, které se přímo neodrážejí v bilanci banky. Banka u těchto operací nevystupuje v roli dlužníka ani věřitele. Tyto obchody ovlivní pouze výnosy a náklady banky, např. za provádění platebního styku klienti platí bance určité poplatky, které jsou výnosem banky. Jedná se poskytování a přijímání záruk, devizové operace, směnářskou činnost, přijímání hodnot do úschovy a správy, poradenské služby atd.

3.1.4. Zásady bankovních operací

Pro zajištění kvalitního poskytování služeb a dosažení zisku musí banky dodržovat následující zásady:

- zásada rentability – hlavní motivací podnikání je dosažení zisku, základem bankovního zisku je úroková marže, což je rozdíl mezi průměrnými úrokovými sazbami z poskytovaných úvěrů a průměrnými úrokovými sazbami, které byly vyplaceny z přijatých vkladů
- zásada likvidity – tato zásada spočívá ve schopnosti banky včas v plné výši uhradit své závazky, jako likvidní prostředky slouží peníze a termínované vklady
- zásada bankovní jistoty – pro banku je důležitá důvěra klientů, proto se musí snažit minimalizovat rizika, a to rizika úvěrová, kurzová, inflační a politicko-ekonomická např. prostřednictvím úvěrového zajištění (záruka, zástava), stanovování úvěrových podmínek, provádění vnitřní a vnější kontroly atd.

3.1.5. Druhy bank

Rozlišujeme tyto základní druhy bank:

- **univerzální banky** – banky nabízejí velkou řadu produktů a služeb jak komerčního tak investičního bankovníctví (např. Komerční banka)
- **specializované banky** – tyto banky se specializují jen na určité činnosti, a to buď z vlastní vůle, nebo jim to nařizuje zákon, dělí se na:
 - investiční banky – banky zaměřené na financování investičních obchodů, např. obchodů s cennými papíry
 - hypoteční banky – banky specializující se na získávání zdrojů emisí zástavních hypotečních listů a na poskytování hypotečních úvěrů tj. úvěrů zajištěných zástavním právem k nemovitosti
 - spořitelny – zaměřují se zejména na vklady drobných klientů a na zajišťování platebního styku
 - stavební spořitelny – zvláštní druh spořitelny, kterým je ze zákona uloženo zabývat se pouze stavebním spořením a činnostmi s tím souvisejícími
 - exportní banky – pomáhají financovat export a s tím související činnosti
 - záruční a rozvojové banky – záruční banky poskytují bankovní záruky sloužící ke zmírňování rizik, rozvojové banky se snaží podporovat investice, a to přímo či nepřímo formou úvěru.

3.1.6. Nebankovní společnosti

Společnosti, které poskytují půjčky, nemusí mít vždy přímo bankovní licenci, z toho důvodu na našem finančním trhu vznikly společnosti, kterým říkáme nebankovní společnosti. Tyto společnosti mají většinou nižší nároky na vyřízení půjčky, jsou schopny poskytnout půjčku bez registru ihned a poskytují také půjčky bez doložení potvrzení o příjmu.

Leasingové společnosti

První leasingová společnost vznikla v roce 1952 v USA. Podstatou leasingových společností je středně nebo dlouhodobý pronájem investičního prostředku nebo pronájem zboží dlouhodobé spotřeby. K financování pronájmu se využívá dlouhodobý úvěr. Za účelem snadnějšího vymáhání případných dluhů banky od 60. let začaly samy zakládat vlastní leasingové společnosti ve formě dceřiných společností.

Leasingové společnosti u nás nepotřebují ke své komerční činnosti žádnou zvláštní licenci. Jejich činnost nepodléhá zákonu o bankách a nepodléhá bankovnímu dohledu ani zvláštnímu administrativnímu dozoru ze strany státního orgánu. Mají však povinnost řídit se stejnými právními předpisy jako ostatní obchodní společnosti a podnikatelé, tzn. musí se řídit např. obchodním zákoníkem, zákonem na ochranu hospodářské soutěže, zákonem na ochranu spotřebitele atd. V tomto směru je jejich činnost kontrolovatelná a postižitelná v působnosti příslušných státních orgánů.

Základem leasingu je uzavření leasingové smlouvy. V ČR se může leasingovou společností stát jakákoliv obchodní společnost nebo fyzická osoba, která splňuje obecné základní podmínky pro podnikání.

Většina leasingových společností u nás je sdružena v České leasingové a finanční asociaci. Česká leasingová a finanční asociace se podílí na přípravě závažnějších právních předpisů týkajících se leasingu a postavení leasingových společností. Napomáhá svým členům také při výkladu a aplikaci platných právních předpisů. Asociace prosazuje naplňování etického kodexu jednání leasingových společností. Vede listinu rozhodců využitelnou při rozhodování sporů z leasingových smluv. V současné době je členem asociace asi 61 společností, které realizují 97% objemu leasingových obchodů a poskytují většinu nebankovních úvěrů i prodejů na splátky pro spotřebitele.

Ostatní finanční společnosti

Na českém finančním trhu působí řada společností, které poskytují zpravidla fyzickým osobám rychlé půjčky ve formě spotřebitelských úvěrů nebo prodeje na splátky. Tyto půjčky jsou vítaným finančním produktem především u klientů, kteří mají například v minulosti záznam z registru dlužníků, a přesto by si rádi opět půjčili. Díky minimální administrativě a nižšímu prověřování bonity klienta jsou tyto půjčky poskytovány velmi rychle, mnohdy stačí si o půjčku zatelefonovat. Společnost uzavře s klientem smlouvu o spotřebitelském úvěru. Snadná dostupnost finančních prostředků je zde však kompenzována vysokými úroky a poplatky za zprostředkování. Dle zákona je finanční společnost ve smlouvě povinna uvést také údaje o RPSN (roční procentní sazbě nákladů).

3.1.7. Roční procentní sazba nákladů

RPSN je jediným ukazatelem, který zahrnuje kromě úroků i veškeré poplatky spojené s úvěrem a zároveň se vypořádá s časovou hodnotou peněz. Prostřednictvím RPSN lze posoudit výhodnost úvěru. Udává procentní podíl z dlužné částky, který musí spotřebitel zaplatit za období jednoho roku v souvislosti se splátkami, správou a dalšími výdaji spojenými s čerpáním úvěru.

V souvislosti s novelou Zákona o spotřebitelském úvěru, má každý poskytovatel spotřebitelského úvěru informační povinnost uvést výši RPSN a výši úrokové sazby již v reklamě či jiné nabídce na úvěr, uvést výše splátek i celkové částky, kterou spotřebitel zaplatí včetně všech úroků a poplatků, nebo také uvést informaci o povinnosti uzavřít k úvěru doplňkovou službu (např. pojištění), pokud je uzavření této služby podmínkou k vyplacení úvěru.

3.2. Zadluženost domácností

V současné době je zadluženost často diskutovaným tématem. Jedním z předmětů četných diskuzí je mimo jiné změna chování českých spotřebitelů oproti minulosti a také rychlost zadlužování českých domácností, která se za posledních 10 let rapidně zvýšila. Stále více Čechů se uchyluje za účelem překlenutí nedostatku hotovosti k zadlužování. Důvěra českých obyvatel k bankovním úvěrům a hotovostním půjčkám vzrostla oproti roku 1999, kdy si lidé půjčovali peníze zejména u příbuzných, více než 4násobně. Vliv na rostoucí zadluženost má bezpochyby i fakt, že jednoduše řečeno, pokud lidé chtějí sehnat co nejrychleji hotovost, zdroj si téměř vždy najdou. Zatímco banky kladou stále větší nároky na poskytování úvěrů svým klientům, nebankovní společnosti naopak mají podmínky pro poskytnutí půjčky velmi benevolentní a řada těchto společností nemá kritéria pro poskytnutí půjčky téměř žádná, byť se jedná o poskytnutí půjčky již dříve zadluženým občanům.

3.2.1. Bankovní úvěry

Mezi nejdůležitější obchodní operace, které banka provádí, patří poskytování bankovních úvěrů. Bankovní úvěr je dočasné poskytnutí peněžních prostředků, kdy příjemce může dočasně disponovat s poskytnutými prostředky.

Při poskytování úvěrů banka neuzavírá riskantní smlouvy. Preferuje klienty, kteří žádají o menší částku, krátkodobější úvěr a samozřejmě klienty, kteří jsou bonitní. Banky mají své standardizované formuláře, které je potřeba vyplňují a dle těchto formulářů se pak rozhodují. Je nutné doložit potvrzení o zaměstnání, bezdlužnost, výpisy z bankovního účtu, přehled dalších závazků a případné další dokumenty.

Úvěry jsou poskytovány jak právnickým tak fyzickým osobám. Fyzické osoby nejčastěji využívají kontokorentní úvěry, hypoteční úvěry, úvěry ze stavebního spoření, kreditní kartu a spotřebitelský úvěr.

Kontokorentní úvěr

Kontokorent poskytuje soukromým osobám i podnikatelům k běžným účtům většina tuzemských bank. Jedná se o krátkodobý úvěr, který banka poskytuje majiteli účtu tak, že mu umožní čerpat z tohoto účtu do limitní minusové částky dle bonity klienta. Pokud je tato limitní hranice překročena, je nutné počítat s podstatně vyšším úrokem. Na rozdíl od půjčky je kontokorent klientem automaticky čerpán až poté, co se zůstatek peněžních prostředků na jeho účtu ocitne na nule. Úvěr může být schválen na dobu určitou nebo jej lze neustále obnovovat, tzn. jakmile je částka na účtu navýšena do plusu, lze opět čerpat prostředky do minusové částky.

O poskytnutí úvěru si musí klient zažádat a obvykle musí splňovat i určité podmínky, aby mu banka úvěr poskytla. Smlouva o poskytnutí úvěru se většinou uzavírá na jeden rok a automaticky se obnovuje. Výši úvěru stanovuje banka, obvykle je to dvojnásobek až třínásobek jeho měsíčního příjmu. Úvěr je poskytován jako doplněk běžného účtu. Je čerpán výběrem z účtu, a to prostřednictvím výběru z bankomatu nebo platbou u obchodníků.

Hypoteční úvěr

Hypoteční úvěr je dlouhodobý účelový úvěr zajištěný nemovitostí prostřednictvím zástavního práva, které banka k této nemovitosti získává. V minulosti byly hypoteční úvěry spíše výsadou bohatých občanů, jelikož splátky úvěru byly natolik vysoké, že si je chudí občané nemohli dovolit splácet. Postupem času se však hypotéky staly podstatně dostupnější, jelikož došlo k postupnému snižování úrokových sazeb, což spolu s prodloužením doby půjčky způsobilo snížení měsíčních splátek.

O hypoteční úvěr může zažádat zpravidla každý občan starší 18 let, a to jak zaměstnanec, tak podnikatel. Horní věková hranice se stanovuje tak, aby byl úvěr splacen dříve, než žadatel dosáhne 65 let. Důvodem žádosti o hypoteční úvěr je obvykle koupě nemovitosti či bytu do vlastnictví, financování výstavby nemovitosti či rekonstrukce a modernizace nemovitosti. Minimální výše úvěru činí 100 000 Kč, maximálně může být poskytnuta částka, která nepřekračuje zpravidla 80% ceny zastavené nemovitosti. 100% úvěr může být poskytnut pouze v případě koupě nového bytu nebo výstavby nové nemovitosti. Úvěr je poskytován na dobu 5 – 30 let.

Úvěr je splácen běžnými měsíčními splátkami, ve většině případů se jedná o splátky anuitní, kde se výše splátky v čase při shodně vysoké úrokové míře nemění. Mění se pouze poměr mezi splátkou úroku a jistiny. Vzhledem k zástavě nemovitosti jsou úroky u hypotečních úvěrů nižší než u ostatních úvěrů.

Existuje několik druhů hypotečních úvěrů, a to např.:

- účelový hypoteční úvěr – je předem známo, na jaký účel je úvěr poskytován
- neúčelový hypoteční úvěr (tzv. „americká hypotéka“) – klient nemusí bance sdělovat, na co peněžní prostředky použije, zastaví nemovitost a úvěr použije, tyto hypotéky jsou dražší než klasické hypotéky
- hypoteční úvěr bez doložení příjmu – tyto hypotéky bývají v praxi dražší než ostatní a banka je obvykle ochotna klientovi půjčit jen 50% - 60% odhadní ceny nemovitosti
- kombinovaná hypotéka – hypotéka, která je kombinovaná s životním pojištěním, kdy klient hypoteční bance splácí jen úroky a zbytek investuje do investičního životního pojištění.

Podpora státu k hypotečním úvěrům spočívá v poskytování příspěvků k úrokům z úvěru a v poskytování zvýhodněných úvěrů od Státního fondu rozvoje bydlení. Částku zaplacenou na úrocích sníženou o výši státní podpory lze odečíst od základu daně z příjmů fyzických osob, a to maximálně do výše 300 000 Kč ročně. Podmínkou je, aby ten, kdo si částku odečítá ze svého základu daně, měl trvalé bydliště v úrokované nemovitosti. Výše úrokové dotace se každoročně stanovuje na základě průměrné úrokové sazby z poskytnutých hypotečních úvěrů s nárokem na dotaci z předchozího roku.

Hypoteční úvěry jsou v současné době poskytovány bankami a zprostředkovávány bankovními makléři či finančními poradci. Hypoteční úvěry se řadí do kategorie „zdravého zadlužování“, neboť jimi člověk investuje zejména do nemovitosti, jejíž životnost výrazně převyšuje délku samotného splácení.

Úvěr ze stavebního spoření

Každý účastník stavebního spoření má nárok na levný úvěr ze stavebního spoření úročený 3 – 6%, na který má nárok, pokud splní podmínky stanovené zákonem a konkrétní stavební spořitelnou. Úvěr ze stavebního spoření může spořitelna poskytnout pouze na financování bytových potřeb. Úvěr lze použít i na financování bytových potřeb manžela či sourozence účastníka stavebního spoření.

Od uzavření smlouvy o stavebním spoření do poskytnutí úvěru ze stavebního spoření musí uplynout minimálně 24 měsíců. Účastník musí mít naspořeno určité procento cílové částky a musí stejně jakou u hypotéky splňovat určitou bonitu.

Výhodou je, že účastník může úvěr nebo jeho část kdykoliv splatit prostřednictvím mimořádné splátky, aniž by byl sankciován. Stavební spořitelny vycházejí často svým klientům vstříc a nabízejí možnost získání úvěru již při uzavření smlouvy o stavebním spoření. Tímto úvěrem dochází k překlenutí doby, za kterou zatím nebyly splněny podmínky pro získání úvěru. Na překlenovací úvěr však neexistuje žádný právní nárok, proto záleží na každé spořitelně, zda tuto možnost svému klientovi umožní.

Úroky u těchto úvěrů jsou v dnešní době v průměru vyšší než u hypotečních úvěrů, přesto se mnohým lidem vyplatí si úvěr ze stavebního spoření sjednat. Pro zájemce o vlastní bydlení, kteří potřebují půjčit peníze na celou hodnotu nemovitosti je v posledních letech výhodné kombinovat úvěr ze stavebního spoření s hypotékou. Tito žadatelé o úvěr mohou dnes hodně ušetřit tím, že si vezmou např. hypotéku na 60% hodnoty nemovitosti a na zbývajících 40% si vezmou úvěr ze stavebního spoření. Úvěry ze stavebního spoření se dnes doporučují hlavně na nižší částky do půl milionu korun.

Spotřebitelský úvěr

Spotřebitelské úvěry byly původně zaměřeny na nákup spotřebního zboží, postupem času však začaly být využívány i k zaplacení služeb, nákladů osobní spotřeby či k financování modernizace bytu nebo na splacení závazků vůči jiným osobám.

Žadatel o úvěr musí být osoba starší 18 let, která musí být občanem ČR nebo se zde musí alespoň zdržovat. Pro vyřízení úvěru stačí obvykle přeložit 2 platné doklady totožnosti a některé bankovní instituce navíc vyžadují doložení příjmů za následující období.

Banky dnes poskytují účelové a neúčelové spotřebitelské úvěry. Účelový úvěr slouží k financování přesně stanovených předmětů a služeb, přičemž banka zde vyžaduje doklad o tom, že peněžní prostředky byly skutečně využity na nákup daného předmětu. Někdy také nastává situace, kdy banka předem zašle peněžní prostředky na účet dodavatele a klient si pouze vyzvedne zboží na prodejně. Neúčelový spotřebitelský úvěr je poskytován za stejných podmínek jako účelový s tím rozdílem, že zde není zpětně vyžadován doklad o koupi konkrétního předmětu. Obvykle jsou tyto neúčelové úvěry nepatrně dražší, protože banka podstupuje také vyšší riziko.

Částky, které prostřednictvím spotřebitelských úvěrů banky půjčují, se nejčastěji pohybují v rozmezí 5000 Kč až 150 000 Kč, v poslední době se však stále častěji objevují reklamy, kdy jsou banky ochotny půjčit až 500 000 Kč, u těchto půjček však již většinou požadují ručitele nebo zástavu.

Mezi dominantní výhody patří rychlost vyřízení těchto půjček. Během krátké chvíle získá klient relativně větší peněžní obnos. Jejich využití u neúčelových spotřebitelských úvěrů není ničím vázáno, takže je lze využít na cokoliv. Avšak zásadní nevýhodou jsou vyšší úroky, na kterých obvykle zaplatíme více, než kdybychom si sjednali standardní bankovní úvěr či jinou formu financování.

Kreditní karty

Kreditní karta je jedním z nejflexibilnějších a nejoblíbenějších bankovních produktů v současnosti. Karta nese řadu grafických symbolů, neviditelných dat a v poslední době také speciální elektronický čip, který umožňuje pohotový přístup k penězům svému držiteli tedy osobě, na jejíž jméno a identitu byla karta vystavena. Pokud je možno kartou čerpat jen vlastní peníze, uložené na účtu v bance, která kartu vystavila, jedná se o kartu debetní. Pokud však lze čerpat úvěr poskytnutý bankou, jde o kartu kreditní.

Kreditní karta je platební karta, u níž jsou uskutečněné platby zúčtovány pomocí revolvingového úvěru, který se poté splácí pravidelnými splátkami a klient jej může znovu čerpat. Na rozdíl od ostatních bankovních produktů kreditní karty nabízí tzv. bezúročné období, během kterého klient nemusí platit žádné úroky za půjčené peníze. Nevýhodou

kreditních karet jsou však velké úroky, které si banka účtuje, pokud klient nevrátí půjčené peněžní prostředky do skončení bezúročného období.

Hitem na trhu kreditních karet jsou pak kreditní karty, s nimiž lze navíc vydělávat. Jedná se o karty, které nabízí nejrůznější bonusy jako např. vrácení části peněžních prostředků, které byly použitím platební karty utraceny, příspěvky na penzijní či životní pojištění nebo různé slevy v partnerských obchodech.

Kreditní karty dnes vydávají především finanční instituce, zejména banky. Existuje více univerzálních systémů, jež zajišťují širokou použitelnost karet, z nichž nejvýznamnější jsou Visa, Diners Club, Master Card atd. Tyto společnosti zabezpečují fungování karet po celém světě, tzn. že kartu vydanou jakoukoliv bankou, která nese označení jedné z těchto organizací, lze použít ve kterékoliv prodejně na světě označené stejným logem jako platební karta.

3.2.2. Nebankovní půjčky

Nebankovní půjčky poskytují soukromé subjekty, jejich získání je mnohem jednodušší než u bankovních úvěrů, jsou však daleko rizikovější a je u nich stanovena mnohem vyšší úroková sazba, proto se jejich využívání obecně příliš nepodporuje.

Při podepisování smlouvy by lidé měli být velmi obezřetní, podmínky smlouvy bývají často sepsány drobným písmem a na malý počet stran, čímž záměrně ztrácejí na přehlednosti. Poskytovatelé takových úvěrů rádi zaměňují měsíční úrokové sazby s ročními úrokovými sazbami.

Od roku 2011 začal platit nový Zákon o spotřebitelském úvěru, což mělo reálný dopad jak na nejrůznější finanční instituce, tak na řadu leasingových společností. Jednou z hlavních novinek je zavedení tzv. předmluvního formuláře, který má poskytnout klientovi rejstřík základních informací k porovnání výhodnosti či nevýhodnosti nabídek různých poskytovatelů úvěrů. Další novinkou je možnost klientů změnit své rozhodnutí a od smlouvy o úvěru ve 14 denní lhůtě odstoupit.

Přijetí nového zákona má zejména přispět k boji proti nezdravému zadlužování spotřebitelů. To se však zpravidla netýká klientů velkých finančních institucí ale těch, kteří sáhnou po půjčkách z oblasti tzv. „šedé zóny“, tyto subjekty totiž přispívají k růstu zadluženosti nejvíce, a to hlavně u nejchudších domácností a spotřebitelů v problémových regionech.

Spotřebitelský úvěr

Na spotřebitelský úvěr neboli prodej na splátky můžeme dnes narazit v každém větším obchodě. Mnozí prodejci nabízejí již na svých letácích rámcové smlouvy, kdy garantují

určitou výši splátek po určité časové období. Výhodou tedy je, že je možné tento úvěr sjednat přímo v prodejně, kde je zboží kupováno, a to s minimem papírování. Znamená to zároveň, že daný obchod spolupracuje s určitou nebankovní společností. Splátkový prodej tak získává na důležitosti a je oblíben u spotřebitelů. Cílovou skupinou jsou méně majetní lidé a lidé s průměrným příjmem.

Rychlost vyřízení je většinou jeden až dva dny, dokud společnost ověří totožnost žadatele. Právě prokázání totožnosti je jedinou podmínkou, kterou je zde potřeba splnit, jelikož u nižších částek není doložení příjmů potřeba. U vyšších částek stačí předložit výpisy z účtů s určitým minimálním zůstatkem. Při kladném vyřízení žádosti platí kupující v obchodě první splátku, akontaci, která obvykle činí 10%-20% z ceny nakupovaného zboží. Předčasné splacení úvěru je dovoleno bez jakýchkoliv sankcí.

Tento úvěr je velmi rychlý a administrativně nenáročný, avšak jsou zde vyšší úroky a poplatky, než by bylo možné dostat u bankovních institucí.

Lidé mnohdy u nákupu zboží na úvěr vidí pouze výši splátek a délku období, po kterou budou úvěr splácet. Avšak často už se neinformují o velikosti celkových ročních nákladů, které jsou s tímto úvěrem spojeny. Je to dáno jistě i tím, že náklady, které budou muset být v souvislosti s tímto úvěrem placeny, umí prodejci ve svých nabídkách dobře zastřít.

Z tohoto důvodu od roku 2002 vstoupil v platnost Zákon o spotřebitelském úvěru, který byl od počátku roku 2011 novelizován. Zákon ukládá prodejcům povinnost objektivně a srozumitelně informovat spotřebitele o veškerých důležitých podmínkách úvěru. Díky tomuto zákonu by měly být všechny spotřebitelské úvěry porovnatelné. Každá nabídka a smlouva o spotřebitelském úvěru musí obsahovat údaje o roční procentuelní sazbě úvěrových nákladů a celkovou částku, kterou žadatel zaplatí. Avšak v praxi často nejsou tyto podmínky dodržovány a některé finanční společnosti operují s měsíčními úrokovými sazbami nebo dokonce s výší splátek tak, aby žadatel neměl představu o tom, kolik zaplatí celkově navíc.

Mezi nejvýznamnější poskytovatele prodeje na splátky působící na našem trhu patří například Cetelem, Home Credit, Cofidis atd.

Leasing

Leasing je jeden ze způsobů financování. Jedná se o operaci mezi nájemcem a pronajímatelem, kdy předmětem leasingové smlouvy může být movitá věc i nemovitost. V České republice je leasing jako forma financování využíván fyzickými osobami zejména k nákupu automobilů.

Od 1. ledna tohoto roku vstoupil v platnost nový Zákon o spotřebitelském úvěru, který však negativně zahýbal s podnikáním leasingových společností. Díra v zákoně totiž udělala z tohoto oblíbeného prostředku využívaného k nákupu automobilů naprosto neúnosný

produkt. V zákoně je totiž obsažen paragraf původně cílený za účelem ochrany spotřebitele, který umožňuje do 14 dnů vypovědět smlouvu o půjčce, leasingu či úvěru, a to bez zdlouhavého vysvětlování. Pro poskytovatele úvěrů je to však zásadní problém, jelikož by se z nich jednoduše mohly stát půjčovny automobilů.

Z velké čtyřky poskytovatelů finančního leasingu fyzickým osobám odolává zatím pouze ŠkoFIN. Společnosti UniCredit Leasing, Credium a ČSOB Leasing již přestaly od 1. ledna 2011 tuto službu poskytovat.

Nákupní úvěrové karty

Tyto karty představují určitou alternativu ke kreditním kartám, kterou nabízejí splátkové společnosti. Přestože jsou si tyto produkty podobné, podstatně se od sebe odlišují a jsou s nimi spojeny mnohem vyšší poplatky.

Nenajdeme u nich tzv. bezúročné období jako je tomu u kreditních karet, znamená to tedy, že úroky se začnou klientovi počítat hned při čerpání úvěru. Úroková sazba je zde vyšší než u kreditních karet, pohybuje se kolem 25%. Další nevýhodou je, že ne všechny nákupní úvěrové karty umožňují vybírat peníze z bankomatů a navíc ne všechny obchody tyto karty přijímají.

Jednou z výhod je naopak rychlost vyřízení a fakt, že jsou vydávány bez poplatků. Nákupní úvěrovou kartu je možno si objednat přímo v obchodě a lze ji ihned použít.

3.3. Vývoj zadluženosti domácností a osobních bankrotů v ČR

Zadluženost domácností v České republice stále roste. Přestože se tempo míry růstu zbrzdilo v důsledku hospodářské krize v roce 2009, míra zadluženosti se neustále zvyšuje. Nejcharakterističtějším rysem zadlužování českých domácností v uplynulých letech byla právě jeho rychlost. Zatímco v roce 2000 dlužilo obyvatelstvo bankám a nebankovním institucím 121,5 miliard Kč, v roce 2010 dlužilo obyvatelstvo až 1056,27 miliardy Kč, zadluženost tak vzrostla oproti roku 2000 více než devětkrát.

Od roku 2002 tvoří až 70% objemu úvěrů poskytovaných obyvatelstvu úvěry na bydlení, které jsou poskytovány zejména bankami a stavebními spořitelny. Jen z velmi malé části do nich spadají i spotřební úvěry na nemovitosti, ty v roce 2009 tvořily 26,2 miliard Kč z celkových 684 miliard Kč.

Domácnosti se zadlužily především v důsledku vysokých výdajů na spotřebu. Nejrychleji rostly výdaje na telekomunikační služby, vzdělání a zdraví, přičemž ke zvyšující spotřebě motivoval domácnosti zejména účinný marketing zprostředkovatelů finančních služeb a snadná dostupnost peněžních prostředků.

S růstem tempa zadluženosti českých domácností samozřejmě přibývá také návrhů na povolení oddlužení fyzických osob – spotřebitelů. V roce 2010 bylo podáno celkem 10 559 insolvenčních návrhů fyzických osob.

Tab. 3.3.1. Vývoj insolvenčních návrhů FO

	Insolvenční návrhy FO		
	2008	2009	2010
1	167	145	471
2	290	226	660
3	222	251	913
4	212	258	835
5	129	292	894
6	138	384	905
7	133	373	884
8	108	398	839
9	128	439	915
10	143	402	1018
11	147	530	1127
12	119	539	1098
celkem	1936	4237	10559

Zdroj Creditreform, vlastní zpracování

Využití osobního bankrotu jako obrany před exekucí potvrzuje i Exekutorská komora ČR, která očekávala přibližně 600 tisíc exekucí, což je o 118 tisíc méně než v roce 2009, oproti tomu počet návrhů na oddlužení se zvýšil o 154,9% oproti roku 2009. V roce 2010 bylo povoleno celkem 5 829 oddlužení, proti roku 2009 je to nárůst o 171, 8%.

Tab. 3.3.2. Vývoj oddlužení

měsíc	Návrh na povolení oddlužení			Povolené oddlužení			Zpeněžení majetku	Splátkový kalendář
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2010	2010
1	157	118	435	13	61	297	4	270
2	255	183	565	449	93	299	2	243
3	179	216	747	60	126	467	9	272
4	175	212	660	55	119	438	3	333
5	100	236	703	47	136	455	7	397
6	95	316	831	45	185	507	11	405
7	104	335	826	76	194	493	7	308
8	87	357	786	43	193	506	9	439
9	94	389	862	53	260	542	7	434
10	118	366	921	60	248	612	11	468
11	121	463	1044	66	248	553	8	477
12	93	496	1019	61	282	660	6	529
celkem	3586	3687	9399	2636	2145	5829	84	4575

Zdroj: Creditreform, vlastní zpracování

V únoru 2011 již bylo dle společnosti Czech Credit Bureau schváleno 794 osobních bankrotů, což je o 61 více oproti lednu 2011 a až o 495 schválených oddlužení více oproti únoru 2010. Nejvíce osobních bankrotů bylo v únoru vyhlášeno v Moravskoslezském a Ústeckém kraji a následně v Plzeňském kraji. Nejméně osobních bankrotů bylo vyhlášeno v Libereckém kraji, v kraji Vysočina a v Pardubickém kraji. Meziročně nejvíce osobních bankrotů přibýlo v Jihomoravském, Pardubickém a Jihočeském kraji. V Moravskoslezském a Zlínském kraji se naopak počet osobních bankrotů oproti roku 2010 meziročně snížil.

V souvislosti s vysokým zadlužením domácností se předpokládá, že v roce 2011 počet insolvenčních návrhů u spotřebitelů dále poroste. Dalším faktorem, který jistě bude mít vliv na rostoucí zadluženost domácností, jsou vládní škrty, které mají za následek hromadné propouštění státních zaměstnanců a snižování jejich platů, zrušení či snižování některých sociálních dávek a snižování počtu zaměstnanců v určitých odvětvích. Počet osobních bankrotů tak podle odborníků může být až o polovinu vyšší než v roce 2010.

3.4. Struktura celkové zadluženosti domácností

3.4.1. Příčiny růstu zadluženosti domácností a jejich možnosti řešení

Zadluženost českých domácností rychle stoupá a přibývá stále více rodin, které dluhy nezvládají splácet v termínu splatnosti. Příčiny zadluženosti domácností spočívají jak na

straně příjemců finančních prostředků, tak na straně jejich poskytovatelů. Z projektu „Prevencí proti chudobě“, který realizovala Asociace občanských poraden, vyplývá, že nejvíce ohroženými skupinami z hlediska předlužování jsou občané s nízkým vzděláním, nízkopříjmové domácnosti, lidé se středním stupněm vzdělání, kteří se zadlužili v důsledku investice do bydlení, rodiče samoživitelé, rodiče zadlužených dětí, mladí lidé po skončení ústavní výchovy a také lidé, kterým skončil výkon trestu. Další skupinou jsou také mladé rodiny, které postihla určitá neočekávaná situace jako je např. ztráta zaměstnání, přeložení na méně placenou pracovní pozici atd. Velmi silnou skupinu při zadlužování představují rovněž senioři, kteří se často stávají obětmi nejrůznějších předváděcích akcí, uzavírají bezhlavě smlouvy, nebo je dokonce na ně vyvíjen určitý způsob nátlaku.

Hlavní příčinou zadluženosti je změna chování domácností, v posledních letech české domácnosti změnilý svůj pohled na zadlužování, v české společnosti se výrazně projevila orientace směrem ke spotřebě, což spočívá zejména v neschopnosti domácností opustit určitý životní standard ani při poklesu příjmů. Domácnosti mohly během posledních let utrácet především díky rychlejšímu růstu reálných mezd a relativně nízkým úrokovým sazbám. Na rychle rostoucím úvěrovém trhu neustále rostla konkurence mezi poskytovateli úvěrů a půjček, což mělo za následek, že se bankovní a nebankovní instituce doslova předháněly v nabídce úvěrů a půjček. Ze strany poskytovatelů půjček se započal vyvíjet poměrně silný marketing, který začal tlačit domácnosti do psychologických situací, kdy nemít určitý spotřební předmět by bylo pro danou domácnost prostě nepřijatelné.

Problémem je hlavně finanční ngramotnost občanů a někdy až agresivní přístup institucí poskytujících půjčky. Lidé tak mají lehký přístup ke zvyšování životního standardu. Avšak tito lidé si už mnohdy pozorně nepřečtou veškeré podmínky u nabízených finančních produktů a především různé nebankovní finanční instituce, které nabízejí lidem drahé produkty za nevýhodných a nejasných podmínek, této nepozornosti svých klientů často zneužívají.

Vhodnou formou boje proti zadluženosti občanů by byla právě regulace těchto institucí. Vhodné by bylo například zmírnit problematiku rozhodčích doložek, které nadále zůstávají součástí smluv o spotřebitelském úvěru. Nový Zákon o spotřebitelském úvěru by sice měl částečně přispět ke zlepšení situace, avšak neřeší tuto problematiku rozhodčích doložek a ani stanovení hranice výše RPSN.

Také je potřeba zvyšovat finanční gramotnost občanů, a to již od nejranějšího věku. Jak jsem již uvedla, nejvíce se nebankovní instituce zaměřují na občany, kteří dosáhli nízkého stupně vzdělání, kdy tito lidé si často odmítají přiznat své dosavadní závazky a v okamžiku, kdy si půjčují peníze, nepřemýšlejí nad tím, zda je budou schopni v budoucnu splácet. Tito občané si nedokážou vše pořádně propočítat, neuvědomují si výši úrokových sazeb a pokut

při porušení uzavřených smluv a jak bylo zjištěno, často ani nevědí, co si mají představit pod pojmem RPSN. Většinou žijí ze sociálních dávek, ze kterých však nejsou schopni pravidelně splácet, mnohdy zde dochází k zadlužení celé rodiny. Výsledky prvního komplexního Měření finanční gramotnosti dospělé populace ČR ukázaly, že finanční vzdělanost občanů ČR je výrazně nízká. Česká národní banka a Ministerstvo financí se proto rozhodly prohloubit vzájemnou spolupráci na zvyšování finanční gramotnosti občanů. Rovněž je v ČR realizováno mnoho projektů např. prostřednictvím Asociace občanských poraden a jiných, jejichž cílem je právě zvyšování finanční gramotnosti občanů ČR, vybavit občany znalostmi o nekalých praktikách některých poskytovatelů půjček a seznámit je s dalšími riziky, které by je mohly uvrhnout do dluhové pasti.

3.4.2. Neschopnost domácnosti hradit své závazky a možná prevence

Velké procento domácností se dostává do situace, kdy nejsou schopny řádně a včas hradit své závazky vůči poskytovatelům úvěrů a půjček. Řešením, jak snížit toto alarmující procento, by byla především uvědomělost a zodpovědnost občanů, kteří si někdy na sebe berou více závazků, než jsou schopni splácet. Ale, co se stane, když člověk zjistí, že si na sebe vzal příliš velké sousto? Popřípadě, jak řešit situaci, kdy v důsledku určité neočekávané události v podobě ztráty zaměstnání, nemoci či smrti již rodina není schopna pravidelně splácet veškeré své dluhy? Do takové situace se může člověk dostat ze dne na den, lze se proti těmto situacím nějak opatřit?

Úprava rodinného rozpočtu

První věcí, kterou by si měl každý uvědomit je, s jakou částkou může měsíčně volně disponovat. Může pomoci i to, když si jeden měsíc domácnost bude zapisovat veškeré výdaje, které vynaloží. Lépe pak zjistí, co si skutečně může dovolit. Mnoho lidí se totiž snaží žít na vysoké úrovni, aniž by na to měli dostupné finanční prostředky a utrácí za věci, které nutně nepotřebují, nabírají si mnoho půjček a tím se pak dostávají do dluhové pasti.

Pojištění schopnosti splácet závazky

Ne vždy se však lidé dostávají do této dluhové pasti vlastní vinou. Jak jsem již zmínila, může dojít ke ztrátě zaměstnání, dlouhodobé nemoci či smrti člena domácnosti a pro rodinu, která dosud své závazky zvládala hradit, může nastat problém. Proto je užitečné při sjednávání úvěru či půjčky myslet na jejich zajištění. Téměř každá finanční instituce dnes nabízí možnost uzavřít, současně se smlouvou o úvěru či půjčce, pojištění schopnosti splácet finanční závazek. Někdy je možné pojištění uzavřít dodatečně, obvykle je to do 3 měsíců od uzavření smlouvy. Pokud došlo k uzavření smlouvy s institucí, která pojištění nenabízí, je

možné se pojistit u některé z pojišťoven. Základní pojištění schopnosti splácet zpravidla zahrnuje riziko smrti, plné invalidity a pracovní neschopnosti z jakéhokoliv důvodu. Pojistné se většinou stanoví určitým procentem z výše splátek, výši pojistného určují i rizika. Levnější pojištění obvykle zahrnuje rizika, jako je smrt, plná invalidita či pracovní neschopnost. Dražší pojištění zahrnuje navíc i pojištění pro případnou ztrátu zaměstnání. V důsledku pojištění se splátky prodraží cca o několik stovek korun, některé instituce však toto pojištění nabízejí ke svým produktům zdarma.

Konsolidace půjček

Pokud je člověk v situaci, kdy splácí současně více úvěrů najednou je vhodné přistoupit k tzv. konsolidaci půjček. Podstatou konsolidace je sloučení stávajících úvěrů do jednoho. Novým úvěrem se jednorázově uhradí všechny půjčky a bude splácená už jen jedna půjčka. Účelem konsolidace je zejména zpřehlednění a zjednodušení splátek a často vede i k úspoře. Měsíčně je dosaženo nižších splátek díky nižší úrokové sazbě. Ušetří se také na transakčních nákladech za vedení několika úvěrů a na dalších poplatcích, jelikož splátka již bude jen jedna. Domácnosti tak někdy mohou splácet až o 50% nižší částky. Pro povolení konsolidace jsou však kladeny určité podmínky, přičemž jednou z nich je dosud bezproblémové splácení závazků.

Oddlužení

Pokud se domácnost nachází v situaci, která již neumožňuje provedení konsolidace, a dluhy jí už přerostly přes hlavu, může využít dříve zmíněnou možnost oddlužení. Oddlužením lze v podstatě předejít prohlášení exekuce na majetek dlužníka, jsou-li splněny požadované podmínky, proto je tento institut v dnešní době hojně využíván. Podle odborníků se teprve v roce 2010 plně projevíly důsledky ekonomické krize a neúměrného zadlužování fyzických osob, které nezvládly splácet své dluhy a ocitly se v dluhové pasti. Zájem o oddlužení neustále roste, důvodem je jednak zhoršující se ekonomická situace a jednak povědomí občanů o možnostech nástroje oddlužení.

Exekuce

Nastává v případě, kdy se člověk dlouhodobě nachází v platební neschopnosti a není schopen řádně hradit své závazky a není schopen jinak tuto situaci řešit. Od roku 2001 byla zřízena instituce soudního exekutora. Stát tak pověřil soukromé osoby výkonem exekucí a exekučních činností. Účelem exekuce je zajistit rychlou a efektivní ochranu práv věřitele, která mu byla přiznána vykonatelným rozhodnutím soudu nebo jiným exekučním titulem. Exekutoři jednají efektivně, neboť na úspěch provedené exekuce jsou ekonomicky závislí.

Exekutor může jednat při exekuci pouze zákonným způsobem ¹⁰, dlužníkovi nesmí být zabaveno to, co je pro něj nebo jeho rodinu životně nezbytné ¹¹. Exekutor sám rozhoduje o způsobu exekuce a vydává exekuční příkazy.

Počet exekucí v České republice se každoročně zvyšuje, v roce 2010 bylo nařízeno přes 700 tisíc exekucí, což je nárůst oproti minulému roku o 30%. Dle exekutorů se však zároveň zhoršuje úspěšnost exekucí, jelikož chronickým dlužníkům již není co brát. Největším problémem současnosti jsou dlužníci, kteří mají dluhy u mnoha věřitelů, ale oficiálně už nedisponují žádným majetkem, také se často skrývají a nepracují.

3.4.3. Rizika rostoucí zadluženosti domácností

V důsledku hospodářské krize roste počet lidí, kteří se dostávají do potíží se splácením svých závazků, mnoho lidí totiž přišlo o práci a ti, kteří si zaměstnání udrželi, si mohou být jistí, že v budoucnu nedojde k významnějšímu zvyšování jejich mezd či platů. Představuje však rostoucí počet zadlužených domácností hrozbu?

Z makroekonomického pohledu zatím není dle ekonomů současná situace považována za rizikovou. Relativní zadluženost domácností totiž dosáhla v roce 2010 pouze 53% úrovně eurozóny. Zadluženost českých domácností je poměrně nízká jak vůči českému HDP, tak i vůči výši vkladů v bankách. Dalším pozitivním faktorem je, že většina objemu úvěrů poskytovaných bankami a stavebními spořitelny tvoří úvěry na bydlení, které jsou méně rizikové, než úvěry spotřebitelské.

Důvodem, proč není důvod panikařit, je také fakt, že banky si před poskytnutím úvěru prověřují každého žadatele o úvěr. Dostanou se tedy jednoduše přes úvěrové registry k údajům o stavu zadlužení každého žadatele a k údajům o tom, jak splácí žadatel své závazky (například prostřednictvím Centrálního úvěrového registru nebo registru Solus). Prostřednictvím Solusu může banka zjistit i údaje o tom, jak žadatel splácí své závazky u nebankovních institucí. Banky jsou dnes při udělování úvěrů mnohem opatrnější, nebezpečí předlužení je tedy výrazně nižší než v minulosti.

Z pohledu zadlužených domácností však rostoucí zadluženost problémem je. Jak již bylo uvedeno dříve, na finančním trhu totiž nepůsobí jen banky či spolehlivé finanční společnosti, ale také společnosti, které půjčují peněžní prostředky již zadluženým lidem. Tyto firmy nenahlíží do žádných úvěrových registrů a nezkoumají bonitu žadatele, půjčují peníze prakticky komukoliv. Za tyto služby si nechávají však dobře zaplatit, RPSN u takových půjček je vysoké. Úvěrové smlouvy těchto společností jsou navíc opatřeny rozhodčími

¹⁰ Exekutor se při výkonu rozhodnutí řídí exekučním řádem a občanským soudním řádem.

¹¹ Co nesmí exekutor při exekuci zabavit je uvedeno v § 322 občanského soudního řádu.

doložkami, díky kterým bývají případné exekuce významně jednodušší. Právě tyto společnosti tedy představují největší riziko, protože právě tyto společnosti bývají mnohdy poslední záchranou předlužených lidí, kteří se snaží zbavovat svých půjček sjednáváním půjček nových a dostávají se tak do dluhové spirály, která u mnohých domácností vede k selhání rodinných rozpočtů.

Předlužené domácnosti se pak svých dluhů chtějí zbavit prostřednictvím využití možnosti oddlužení, pokud na něj dosáhnou, neboť institut oddlužení umožňuje předluženým lidem nový start do života a umožňuje jim prakticky začít od začátku tím, že je jim po splnění všech podmínek prominuta velká část dluhu. Řešení úpadku formou oddlužení v ČR neustále narůstá, tento vysoký počet oddlužení u nás může však mít i negativní dopady, jelikož věřitelé na konci procesu oddlužení přicházejí o větší část svých pohledávek, většinou se jedná až o 70% hodnoty pohledávky. To sebou může nést i případná rizika v podobě zdražení úvěrů, může se také zvednout rizikovost nebankovních úvěrů a podobně, zatím však trh nereaguje negativně.

3.4.4. Dluhové poradenství

Díky rostoucímu počtu lidí, kteří mají problémy se splácením svých závazků a větší informovanosti o místech, kde získat radu a pomoc, neustále přibývá lidí, kteří se obracejí na bezplatné poradny pro ty, kteří se dostali do dluhové pasti.

Cílem dluhového poradenství je pomoci dlužníkům nalézt efektivní způsob řešení jejich dluhové situace. Nástrojem k dosažení cílů jsou pak osobní konzultace zaměřené na zmapování všech dluhů, příjmů a výdajů dlužníka a stanovení optimální strategie pro jednání s věřiteli. Základní podmínkou pro poskytnutí služeb dlužníkům je jejich ochota řešit svoje závazky a aktivní spolupráce s občanskými poradnami.

K ukončení poskytované služby dochází na základě oboustranné dohody, naplněním cíle dluhového poradenství či doporučením obrátit se na jinou občanskou poradnu, která více odpovídá potřebám dlužníka.

Dluhové poradenství není zaměřeno pouze na řešení finančních problémů dlužníka, ale má za cíl posuzovat celou finanční situaci dlužníka a zvažovat dopady řešení do všech oblastí jeho života.

Za rok 2010 se na občanské poradny obrátilo se svými dotazy ohledně dluhové problematiky celkem 17852 lidí, ve srovnání s rokem 2009, ve kterém se na poradny obrátilo přes 10 000 občanů, došlo k nárůstu počtu dotazů až o 63%, kdy se lidé ptají, jak mají řešit finanční tíseň, vznikající dluhy a jak mají postupovat, aby nebyli ohroženi exekucí.

V roce 1997 vznikla nestátní nezisková organizace Sdružení pro vybudování sítě občanských poraden, která byla v roce 1998 přejmenována na Asociaci občanských poraden.

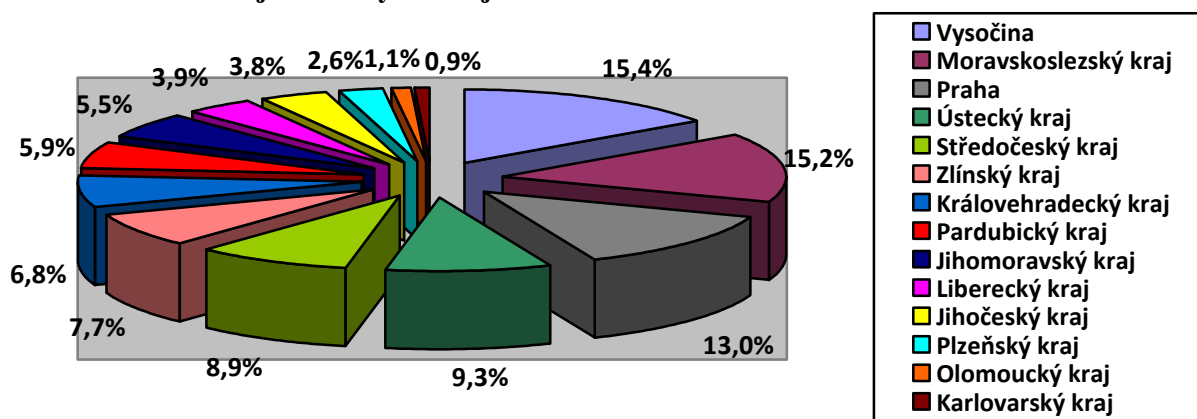
Asociace občanských poraden v současnosti sdružuje 42 občanských poraden, jejich detašovaných pracovišť a kontaktních míst, celkem na 66 místech ČR, které ročně zodpoví asi na 60 tisíc dotazů. Cílem Asociace občanských poraden je podporovat rozvoj občanského poradenství v ČR prostřednictvím sdružování organizací provozujících občanské poradny a občanů podporujících občanské poradenství. Od roku 2007 realizuje Asociace občanských poraden a její členské poradny projekt „Dluhové poradenství“, jehož cílem je poskytovat poradenství právě předluženým občanům. Do projektu je zapojeno celkem 17 občanských poraden.

3.5. Statistické údaje o zadluženosti domácností

V této kapitole uvádím celorepublikové statistiky o zadluženosti domácností v rozdělení na jednotlivé kategorie, jejichž zdrojem jsou údaje Asociace občanských poraden získané na základě provedeného monitoringu dluhové problematiky, jehož cílem je popsat problémy klientů, kteří v občanských poradnách řešili v roce 2009 a za polovinu roku 2010¹² své problémy s dluhy a také statistické údaje Poradny při finanční tísni, která má své pobočky v Ostravě, Praze a Ústí nad Labem.

3.5.1. Rozdělení dlužníků dle jednotlivých krajů

Graf 3.5.1. Dlužníci dle jednotlivých krajů

Zdroj: Poradna při finanční tísni, vlastní zpracování

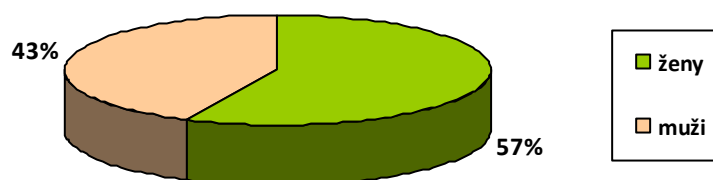
Z grafu je patrné, že nejvíce navštěvují dluhové poradny lidé z Vysočiny, Moravskoslezského kraje a Prahy. V kraji Vysočina a Moravskoslezském došlo k nárůstu počtu klientů téměř až o 100%. Mezi hlavní důvody, proč se stále více lidí obrací na dluhové poradny v těchto krajích je vysoká nezaměstnanost, v níž se Moravskoslezský kraj řadí na

¹² Statistické údaje za celý rok 2010 nebyly v době psaní diplomové práce k dispozici.

jednu z prvních příček, a také masivní propouštění zaměstnanců, ke kterému v těchto krajích došlo. Praha se oproti tomu sice vyznačuje druhou nejnižší mírou nezaměstnanosti, ale vzhledem k počtu obyvatel, je návštěvnost dluhových poraden logicky vysvětlitelná. Významnou roli ve zvyšujícím se počtu klientů dluhových poraden hraje zřejmě také ochota obyvatel k zadlužování v jednotlivých krajích, kdy nejochotněji se zadlužují obyvatelé Olomouckého, Moravskoslezského a Ústeckého kraje.

3.5.2. Rozdělení dlužníků dle pohlaví

Graf 3.5.2. Dlužníci dle pohlaví

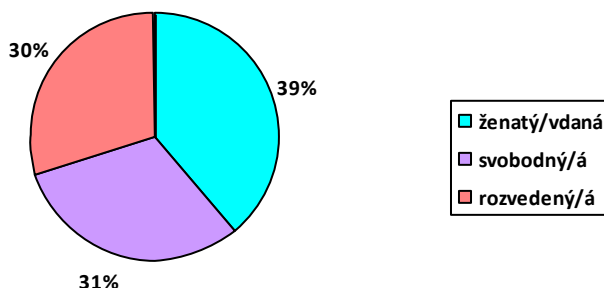

Zdroj: Poradna při finanční tísni, vlastní zpracování

Na dluhové poradny se v minulém roce obrátilo o malé procento více žen než mužů. Je to dáno mimo jiné faktem, že v současné době je starost o rodinný rozpočet přenechávána spíše ženám. Dluhové poradny navštěvují často také ženy, které se zadlužily kvůli manžela případně i kvůli svým dětem, kdy jsou ženy nuceny vzít si na sebe půjčku s tím, že peníze končí v obchodních záměrech jejich partnerů, v jejich nevýhodných nákupech, splátkách na auta ale také v hracích automatech či alkoholu. Narůstá také počet případů, kdy se manžel zadluží bez vědomí své manželky a pokud se následně rozejdou, přechází na manželku i tyto dluhy.

3.5.3. Rozdělení dlužníků dle rodinného stavu

Graf 3.5.3. Dlužníci dle rodinného stavu

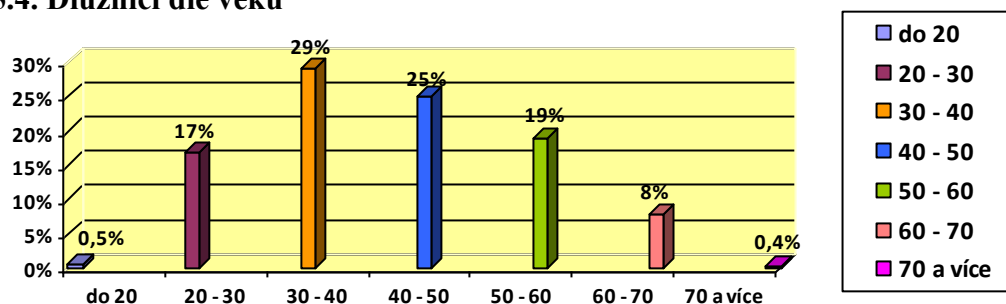

Zdroj: Poradna při finanční tísni, vlastní zpracování

Nejvíce klientů dluhových poraden je ve stavu ženatý/vdaná, následují svobodný/svobodná a rozvedený/rozvedená. Přibývá také počet případů rozvedených žen samoživitelek, kterým jejich bývalý manžel neplatí výživné na děti a v důsledku toho nejsou například schopny platit nájemné a další závazky.

3.5.4. Rozdělení dlužníků dle věku

Graf 3.5.4. Dlužníci dle věku

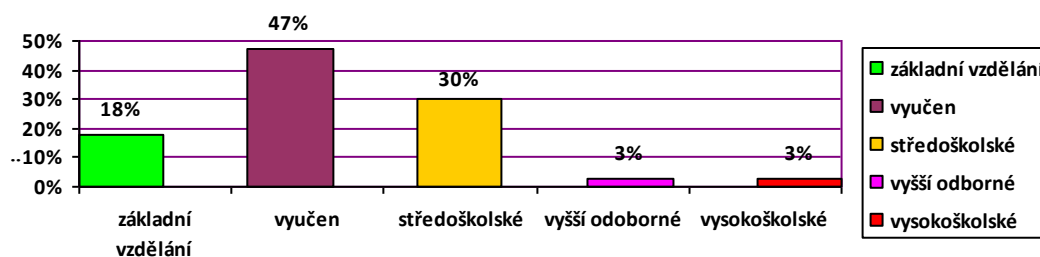

Zdroj: Poradna při finanční tísni, vlastní zpracování

Nejpočetnější skupinou, která kontaktuje dluhovou poradnu, jsou muži a ženy ve věku 30 – 50 let, tedy v době největší pracovní produktivity, kdy se snaží zabezpečit rodinu a vybudovat si určitý životní standard, což hojně financují peněžními prostředky získanými prostřednictvím úvěru či půjčky. Další početnou skupinou obracející se na poradny jsou lidé ve věku 50 – 60 let a mladí lidé ve věku 20 – 30 let.

3.5.5. Rozdělení dlužníků dle dosaženého vzdělání

Graf 3.5.5. Dlužníci dle dosaženého vzdělání

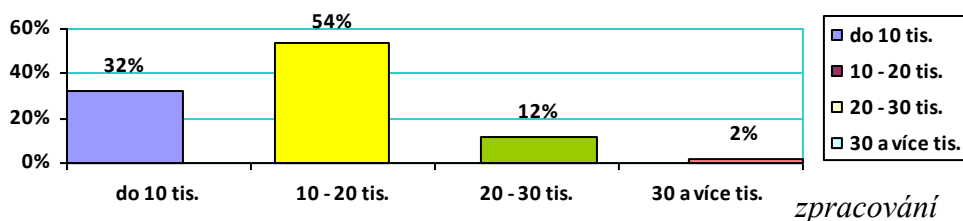

Zdroj: Poradna při finanční tísni, vlastní zpracování

Přestože vysoké procento klientů dosáhlo středoškolského vzdělání, jsou to právě lidé vyučení a se základním vzděláním, kteří se nejčastěji dostávají do problémů se splácením dluhů. Proto je zvyšování finanční gramotnosti zařazením dluhové problematiky již do učebních osnov zcela na místě.

3.5.6. Rozdělení dlužníků dle výše čistého měsíčního příjmu

Graf 3.5.6. Dlužníci dle výše čistého měsíčního příjmu

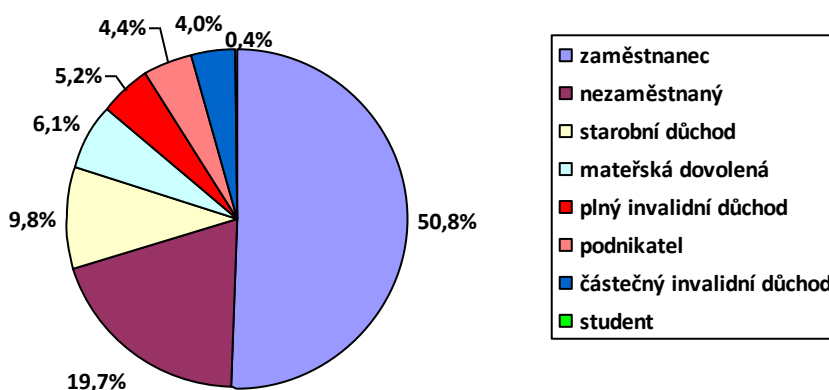

Zdroj:
vlastní

V praxi se nejčastěji dostávají do problémů se splácením závazků osoby s nízkým příjmem či osoby nezaměstnané. Dle grafu navštěvují dluhové poradny lidé s příjmem od 10 do 20 tisíc, tedy většina klientů má zaměstnání nebo pobírá invalidní důchod. Počet klientů s příjmem do 10 tisíc však výrazně stoupl.

3.5.7. Rozdělení dlužníků dle zdrojů jejich příjmů

Graf 3.5.7. Dlužníci dle zdrojů příjmů

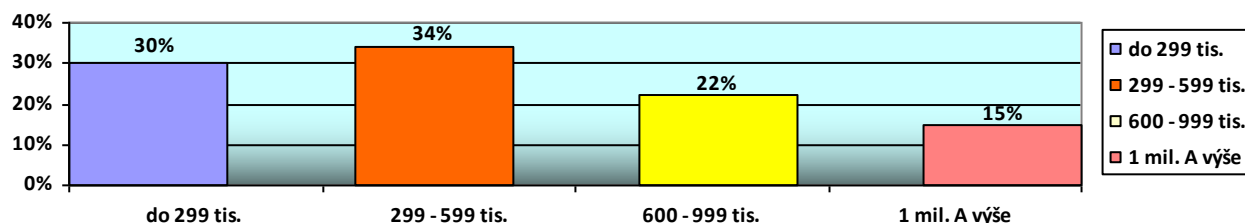

Zdroj: Poradna při finanční tísni, vlastní zpracování

Většina klientů dluhových poraden má trvalý zdroj příjmů v podobě mzdy, starobního či invalidního důchodu. Téměř 20% klientů je nezaměstnaných, jejich počet se však neustále zvyšuje. Přestože se na dluhové poradny v drtivé většině případů obracejí fyzické osoby – nepodnikatelé, kteří žádají o radu nebo chtějí pomoci při vyplňování návrhu na povolení oddlužení, v grafu můžeme vidět, že 4,4% klientů tvoří podnikatelé, kteří nezvládají splácet své závazky. Těmto podnikatelům v některých případech soud může povolit oddlužení a to, jestliže dluhy z podnikání představují pouze minimální část dluhů celkového.

3.5.8. Rozdělení dlužníků podle průměrné výše celkového dluhu

Graf 3.5.8. Dlužníci dle průměrné výše celkového dluhu

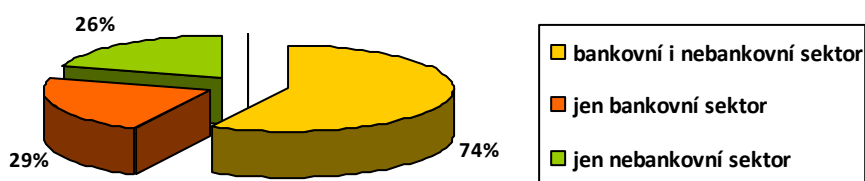

Zdroj: Poradna při finanční tísni, vlastní zpracování

Zvýšil se počet klientů dluhových poraden, jejichž celkový dluh se pohybuje v rozmezí 299 – 599 tis. Kč. Jako možná příčina se uvádí rozšíření institutu oddlužení – osobního bankrotu.

3.5.9. Rozdělení věřitelů na bankovní a nebankovní sektor

Graf 3.5.9. Věřitelé v rozdělení na bankovní a nebankovní sektor

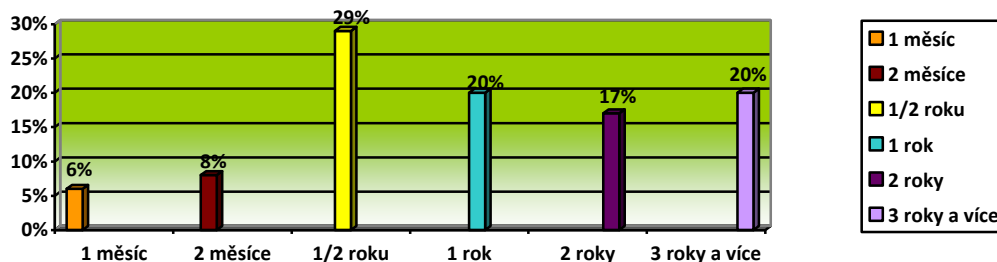

Zdroj: Poradna při finanční tísni, vlastní zpracování

Přes 70% klientů poraden má věřitele jak z bankovního tak nebankovního sektoru, z toho lze odvodit, že jakmile vyčerpají možnosti získat úvěr u banky, obrazejí se na nebankovní instituce, které jsou v poskytování půjček velice benevolentní.

3.5.10. Rozdělení dlužníků dle doby, po kterou pocít'ují zadlužení

Graf. 3.5.10. Dlužníci dle doby, po kterou pocít'ují zadlužení

Zdroj: Poradna při finanční tísni, vlastní zpracování

Z grafu vyplývá, že klienti dluhových poraden začínají řešit své problémy se splácením závazku poměrně pozdě, často až v okamžiku, kdy je na jejich majetek nařízena exekuce. Přitom se právě doporučuje řešit dluhové problémy včas a stabilizovat tak svou situaci.

3.5.11. Rozdělení dlužníků dle důvodu platební neschopnosti

Tab. 3.5.11. Dlužníci dle důvodu platební neschopnosti

Pořadí	Důvod platební neschopnosti
1.	ztráta zaměstnání
2.	trvalé snížení příjmů
3.	přechodné snížení příjmů
4.	rozvod – rozchod
5.	závazky z podnikání
6.	Nemoc
7.	Naivita
8.	Ostatní

Zdroj: Poradna při finanční tísni, vlastní zpracování

Nejčastější příčinou platební neschopnosti dlužníků je ztráta zaměstnání, snížení příjmů a rozvod či rozchod s partnerem. Velký podíl zde mají také závazky z předešlého podnikání, které dlužníci nejsou schopni plnit. Zbývající část dlužníků uvádí neurčité důvody své platební neschopnosti, především přecenění vlastních sil a velký počet závazků.

4. ANALÝZA VYBRANÝCH DLUŽNÍKŮ A JEJÍ VYHODNOCENÍ

V této kapitole provedu prostřednictvím dotazníkového šetření analýzu 35 vybraných respondentů, kterým soud schválil návrh na povolení oddlužení, přičemž všem respondentům bylo schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře, jelikož žádný z dlužníků nevlastnil dostatečný majetek k uspokojení věřitelů zpeněžením majetkové podstaty. Všichni respondenti žijí v Moravskoslezském kraji, v němž na základě statistických údajů je podáváno nejvíce návrhů na povolení oddlužení v rámci ČR, většina respondentů bydlí ve městě Havířov. Pro účely diplomové práce jsem sestavila dotazník skládající se z 19 otázek, které jsou směřovány na ekonomickou a sociální situaci respondentů.

Pro účely případného srovnání výsledků provedené analýzy vybraných dlužníků uvádím statistická data Poradny při finanční tísni o dlužnících, kteří se na poradnu obrátili s žádostí o pomoc při vyplnění návrhu na povolení oddlužení. S touto žádostí se totiž v současné době dlužníci obracejí na občanské poradny stále častěji. Stalo se také nepsaným pravidlem, že Krajské soudy poměrně často odkazují dlužníky, kterým se nepodařilo správně vyplnit formulář návrhu na povolení oddlužení právě na dluhové poradny, aby jim pomohly formulář správně a náležitě vyplnit.

Na základě těchto statistických dat byl Poradnou při finanční tísni zpracován profil průměrného dlužníka, kterému bylo povoleno oddlužení, obvykle je to klient:

- jehož celkový dluh je asi 600 000 Kč
- jehož průměrná dlužná částka připadající na jeden dluh je asi 50 000 Kč
- jehož průměrná dlužná částka připadající na jednoho věřitele je asi 75 000 Kč
- jehož průměrný počet úvěrů je 12
- jehož průměrný počet je věřitelů 8

Dále se podíváme na statistická data ohledně způsobu oddlužení:

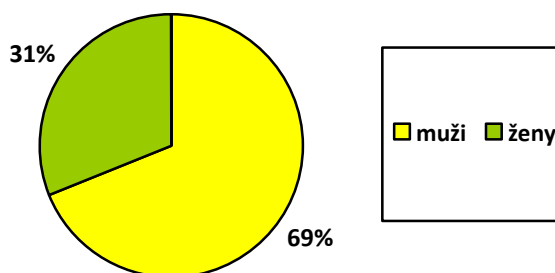
- 97% oddlužení je řešeno srážkami ze mzdy
- 2% oddlužení je řešeno prodejem majetku
- 1% oddlužení je řešeno prodejem majetku, vyplacením zajištěným věřitelům a zbývající část srážkami ze mzdy.
- v 7% případech bylo oddlužení povoleno oběma manželům.

Poradna dále uvádí, že nejnižší celkový dluh klienta žádajícího o povolení oddlužení byl 110 000 Kč, naopak nejvyšší dluh činil 3 200 000 Kč, přičemž nejvyšší počet závazků klienta u jediného věřitele byl 18 a nejvyšší počet závazků u jednoho dlužníka byl 37.¹³

¹³ GOJNÝ, M. *Dluží půl milionu a končí v insolenci*. [online]. 2010-04-15. [cit. 2011-04-09]. Dostupný z WWW: <<http://finexpert.e15.cz/dluzi-pul-milionu-a-konci-v-insolvenci>>.

4.1. Dlužníci dle pohlaví

Graf 4.1. Dlužníci dle pohlaví

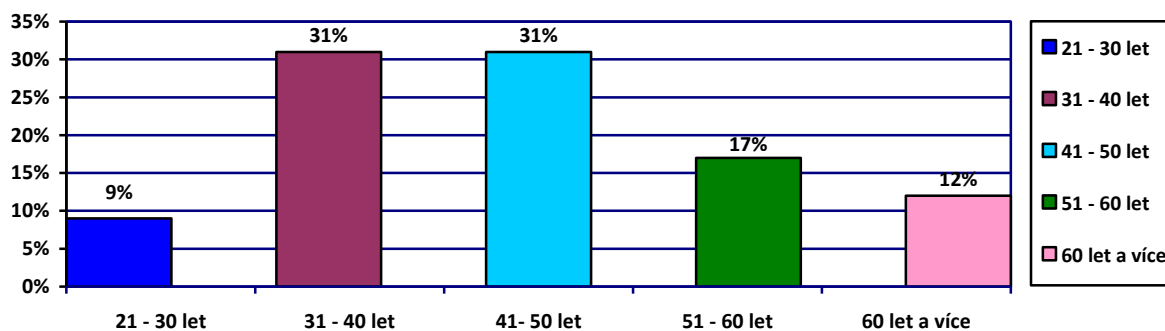

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafů vyplývá, že většina respondentů jsou muži, avšak poměr žen není nezanedbatelný. Ve většině případů se jedná o ženy samoživitelky, ženy důchodkyně či svobodné ženy.

4.2. Dlužníci dle věku

Graf 4.2. Dlužníci dle věku

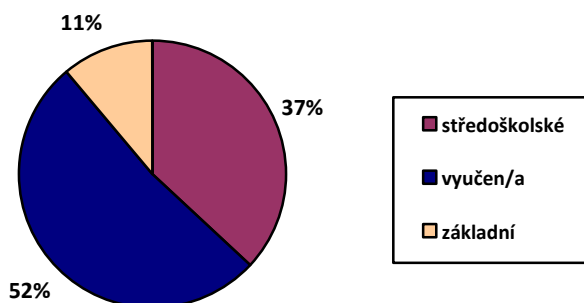

Zdroj: vlastní zpracování

Nejvíce respondentů je ve věku 31 – 50 let, což se shoduje se statistickými údaji dluhových poraden, jedná se tedy o osoby v nejvíce produktivním věku. Žádný z dlužníků není mladší 20 let. Z grafu vidíme, že je zde i několik důchodců. Ve 3 případech se jedná o důchodce – vdovce.

4.3. Dlužníci dle dosaženého vzdělání

Graf 4.3. Dlužníci dle dosaženého vzdělání

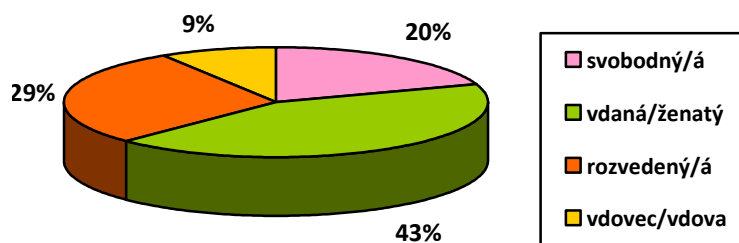

Zdroj: vlastní zpracování

Z celku 52% dotazovaných dlužníků, kteří jsou vyučení jsou mnozí zaměstnání jako horníci. Další početnou skupinou jsou středoškoláci a zbytek má základní vzdělání. Vysokoškolského vzdělání nedosáhl ani jeden z dlužníků.

4.4. Dlužníci dle rodinného stavu

Graf 4.4. Dlužníci dle rodinného stavu

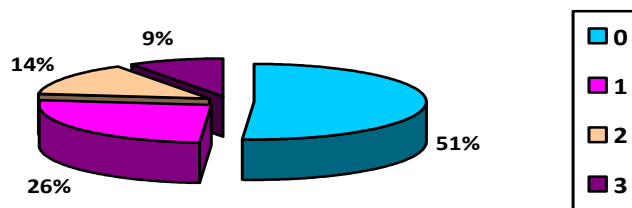

Zdroj: vlastní zpracování

Nejvíce dlužníků je ve svazku manželském, přičemž oddlužení bylo povoleno oběma manželům jen ve 2 případech. 29% dotazovaných je rozvedených a někteří mají uloženou povinnost platit výživné na děti.

4.5. Dlužníci dle počtu dalších vyživovaných osob v domácnosti

Graf 4.5. Dlužníci dle počtu dalších vyživovaných osob v domácnosti

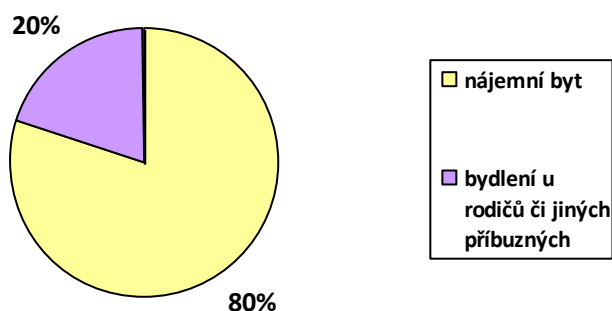

Zdroj: vlastní zpracování

Více než polovina dlužníků nemá žádnou vyživovací povinnost, jelikož podíl svobodných, rozvedených, s nimiž děti nežijí ve společné domácnosti a důchodců je velký.

4.6. Dlužníci dle způsobu bydlení

Graf 4.6. Dlužníci dle způsobu bydlení

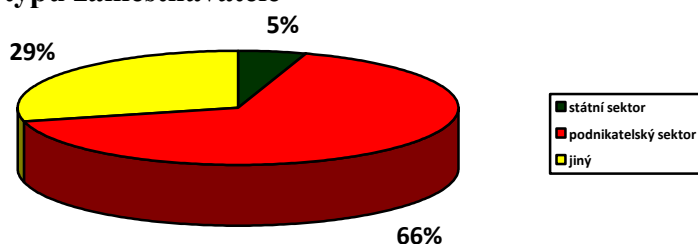

Zdroj: vlastní zpracování

Žádný z dotázaných dlužníků nebydlí ve vlastním bydlení, z čehož vyplývá, že ani jeden z nich si nepůjčil peněžní prostředky ve formě hypotéky na bydlení. 80% dlužníků bydlí v nájemním bytě, kde jsou povinni platit pravidelné nájemné ze svého nepostižitelného minima, které jim měsíčně zbývá po odečtení všech povinných plateb. 2 dlužníci byli pro neplacení nájemného z bytu vystěhováni a nyní bydlí u svých příbuzných. Zbytek dlužníků bydlí rovněž u rodičů nebo jiných příbuzných, z čehož lze usuzovat, že jejich finanční situace není příliš pozitivní.

4.7. Dlužníci dle typu jejich zaměstnavatele

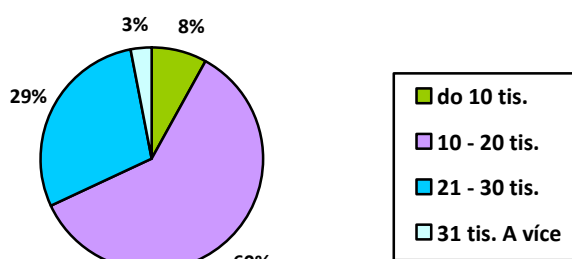
Graf 4.7. Dlužníci dle typu zaměstnavatele

Zdroj: vlastní zpracování

Velká část dotazovaných jsou horníci zaměstnáni u společnosti OKD a. s. v Karviné, ostatní pracují převážně jako dělníci v různých firmách. Jen 2 dlužníci jsou zaměstnáni ve státním sektoru. 29% dlužníků jsou důchodci popřípadě invalidní důchodci a jeden dlužník pobírá podporu v nezaměstnanosti.

4.8. Dlužníci dle výše průměrného čistého měsíčního příjmu

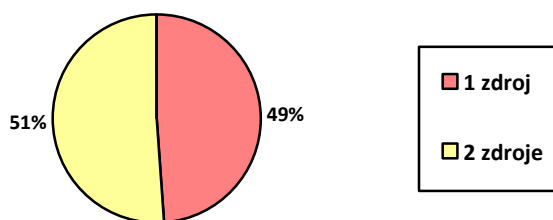

Zdroj: vlastní zpracování

Jak jsem již uvedla, velký počet dlužníků jsou horníci, jejichž průměrný čistý příjem se tedy většinou pohybuje okolo 20 000 Kč vzhledem k rizikovosti povolání. Většina ostatních dlužníků má příjem mezi 10 000 až 20 000 Kč. 3 dlužníci mají měsíční příjem menší než 10 000 Kč, s takovým příjmem by jim soud však oddlužení nepovolil, aby dosáhli vyššího příjmu, jejich příbuzní se zavázali na základě smlouvy jim pravidelně poskytovat peněžní dar v takové výši, aby mohli uhradit za 5 let alespoň 30 % svých závazků nezajištěným věřitelům.

4.9. Dlužníci dle počtu zdrojů měsíčních příjmů

Graf 4.9. Dlužníci dle počtu zdrojů měsíčních příjmů

Zdroj: vlastní zpracování

Všichni dlužníci mají pravidelný měsíční zdroj příjmu v podobě mzdy nebo důchodu. 1 dlužník přišel o zaměstnání a v současnosti pobírá dávky podpory v nezaměstnanosti. O nalezení nového zaměstnání soustavně usiluje. Více jak polovina dlužníků má 2 zdroje příjmů, obvykle se jedná o kombinaci mzdy a daru či invalidního důchodu a daru. 49% dlužníků má 1 zdroj příjmu, více než 2 zdroje příjmů nemá žádný z dlužníků.

4.10. Dlužníci dle druhu zdroje příjmů

Tab. 4.10. Dlužníci dle druhu zdroje příjmů

Druh příjmu	Mzda	důchod-invalidní důchod	Dar	Jiný
Počet dlužníků	24	11	11	2

Zdroj: vlastní zpracování

Převažují dlužníci, kteří jsou zaměstnaní a za vykonanou práci dostávají pravidelnou měsíční mzdu. 1 dlužník pobírá pravidelnou měsíční rentu za nemoc z povolání a další dlužník pobírá dávky podpory v nezaměstnanosti.

4.11. Dlužníci dle druhu majetku, který vlastní

Tab. 4.11. Dlužníci dle druhu majetku, který vlastní

Majetek	osobní automobil	Nemovitost	věci osobní potřeby a vybavení domácnosti	Jiný
Počet dlužníků	9	1	35	3

Zdroj: vlastní zpracování

Všichni dlužníci vlastní běžné věci osobní spotřeby a obvyklé vybavení domácnosti. 9 dlužníků vlastní osobní automobil, jedná se o starší ojeté osobní automobily nižší hodnoty. 1 dlužník vlastní polovinu nemovitosti, která je však postižena exekucí.

4.12. Dlužníci dle účelu půjčky

Tab. 4.12. Dlužníci dle účelu půjčky

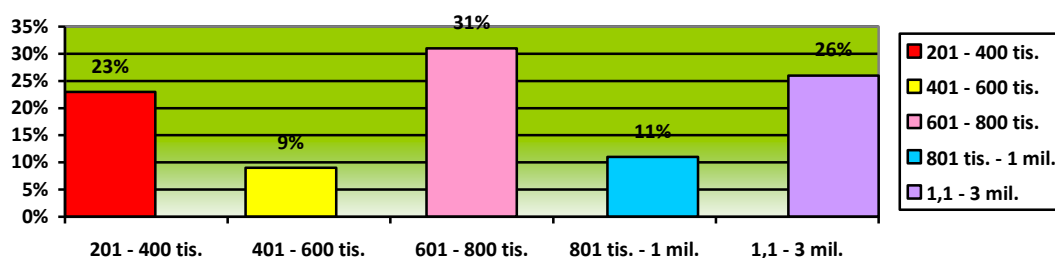
Účel půjčky	vybavení domácnosti	leasing (půjčka)	umoření jiné půjčky	Jiné
Počet dlužníků	15	2	30	15

Zdroj: vlastní zpracování

Většina dlužníků si dle výsledku dotazníkového šetření půjčila na vybavení domácnosti a umoření jiné půjčky. Mnoho dlužníků si taky půjčilo peněžní prostředky z jiných důvodů např. z důvodu závislosti manžela atd.

4.13. Dlužníci dle výše celkového dluhu

Graf 4.13. Dlužníci dle výše celkového dluhu

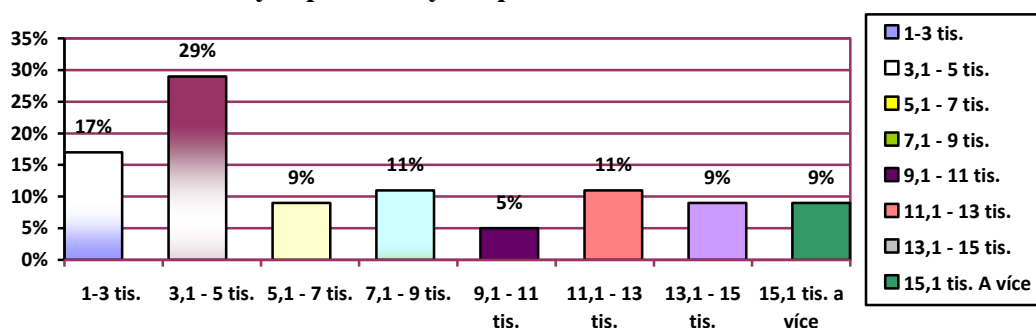

Zdroj: vlastní zpracování

Přes 30% dotázaných respondentů má celkové závazky ve výši 601 000 Kč až 800 000 Kč. Poměrně velký počet dluhů je ve výši 1 100 000 Kč až 3 000 000 Kč, zde tedy vidíme, že se jedná o dluhy vyšších částek. Částky celkových závazků uváděné dlužníky v návrzích na povolení oddlužení se někdy lišily od částek celkových závazků ze seznamu přihlášených pohledávek, věřitelé totiž buď nepřihlásili své pohledávky ve lhůtě pro podávání přihlášek, nebo pohledávky naopak byly insolvenčním správcem popřeny. Všichni dlužníci měli větší počet závazků, mnozí z nich se snažili splácet staré dluhy nabíráním dalších půjček, čímž se dostali do dluhové pasti.

4.14. Dlužníci dle výše průměrných splátek

Graf 4.14. Dlužníci dle výše průměrných splátek

Zdroj: vlastní zpracování

Ve většině případů se splátky dlužníků nezajištěným věřitelům pohybují v rozmezí 3 100 Kč až 5 000 Kč měsíčně. Výše splátek se vypočítá z hrubého měsíčního příjmu, kdy se od tohoto příjmu odečte nezabavitelné minimum dlužníka, přednostní pohledávky (např. výživné), odměna insolventního správce a případné jiné zapodstatované pohledávky, rozdíl představuje měsíční splátku určenou pro nezajištěné věřitele.

4.15. Dlužníci dle výše přednostních pohledávek

Tab. 4.15. Dlužníci dle výše přednostních pohledávek

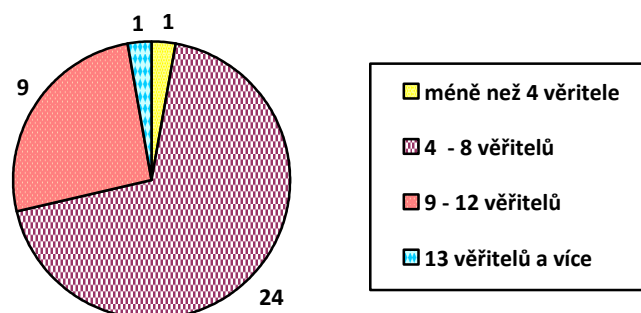
Bylo zjištěno, že přednostní pohledávky, tzn. výživné má povinnost hradit 7 dlužníků. Výše přednostních pohledávek, kterou dlužníci musí měsíčně hradit, je uvedena v tabulce.

Výše přednostních pohledávek	1 - 3 tis.	více než 3 tis.
Počet dlužníků	5	2

Zdroj: vlastní zpracování

4.16. Dlužníci dle počtu věřitelů

Graf 4.16. Dlužníci dle počtu věřitelů

Zdroj: vlastní zpracování

Jak vidíme z grafu, většina dlužníků má mezi 4 – 8 věřiteli, pouze 1 dlužník má méně než 4 věřitele a 1 dlužník má více než 12 věřitelů.

4.17. Dlužníci dle struktury věřitelů a počtu pohledávek u těchto věřitelů

Tab. 4.17. Dlužníci dle struktury věřitelů a počtu pohledávek u těchto věřitelů

Věřitel	Počet pohledávek celkem	Počet vykonatelných pohledávek	Počet zajištěných pohledávek
Banka	166	14	4
Nebankovní instituce	277	21	6
Soukromá osoba	5		
Jiný	16	6	

Zdroj: vlastní zpracování

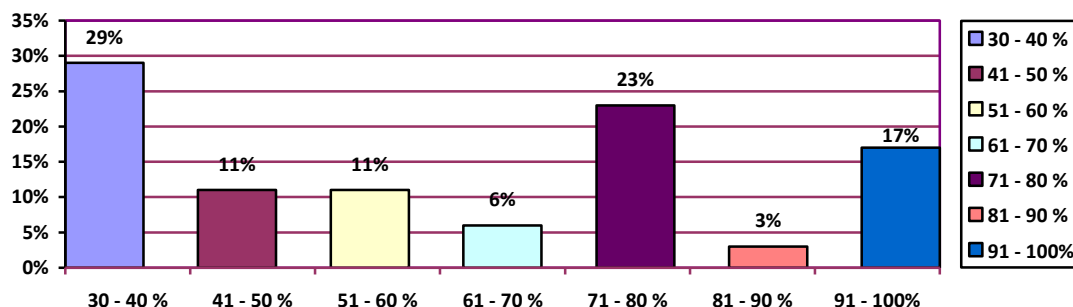
Všichni dotazovaní dlužníci mají závazky současně jak u bank, tak u nebankovních institucí, čímž se potvrzují statistiky dluhových poraden. Současně se potvrzuje i skutečnost, že poté co dlužníci vyčerpali veškeré možnosti získat úvěr u banky, začali si na sebe nabírat úvěry od nejrůznějších nebankovních institucí. V počtu závazků převládají závazky právě u těchto nebankovních institucí, jelikož tyto mají obvykle velmi benevolentní podmínky pro poskytnutí půjčky a tak úvěry poskytnuté bankami, kde jsou podmínky splácení mnohem přísnější, se dlužníci snažili splácet půjčkami od nebankovních institucí, k nimž měli poměrně snadný přístup. 16 závazků má povahu pojištění, doplatků na nájemném či celních pokut, které se však v insolvenčním řízení neuspokojují¹⁴. 9% z celkového počtu závazků

¹⁴ § 170 insolvenčního zákona

představuje závazky vykonatelné, tzn. že k nim již byla nařízena exekuce na majetek dlužníka, v polovině případů podala návrh na exekuci nebankovní společnost. O zajištěné závazky se jednalo v 10 případech, z nichž převládají zajištění u nebankovních institucí, které obecně podstupují větší rizika při poskytování půjček.

4.18. Dlužníci dle výše očekávaného plnění oddlužení v %

Graf 4.18. Dlužníci dle výše očekávaného plnění oddlužení

Zdroj: vlastní zpracování

U většiny dlužníků se výše očekávaného plnění oddlužení pohybuje mezi 30 až 40%. Očekávané plnění oddlužení se vypočítá jako podíl částky odpovídající 60 měsíčním splátkám a částky přihlášených závazků celkem, to vše vynásobené 100. V 5 případech činí výše očekávaného plnění oddlužení 100 %, tzn. že dlužník by po 5 letech splácení uhradil veškeré závazky svým nezajištěným věřitelům.

4.19. Vyhodnocení provedené analýzy

V rámci analýzy dotazníkového šetření vybraných dlužníků jsem dospěla k následujícím výsledkům:

- ve většině případů se jedná o muže, zhruba třetinu případů představují ženy,
- většinou se jedná o dlužníky ve věku mezi 31-40 lety a mezi 41-50 lety,
- většina dlužníků je vyučených, za nimi následují dlužníci se středoškolským vzděláním,
- obvykle jsou dlužníci v manželském svazku, následují rozvedení/é,
- nejvíce je dlužníků, kteří nemají žádnou vyživovací povinnost,
- převažující většina dlužníků bydlí v nájemním bytě,
- téměř všichni dlužníci jsou zaměstnáni v podnikatelském sektoru nebo pobírají dávky starobního či invalidního důchodu,
- více jak polovina dlužníků má 2 zdroje příjmů,

- nejčastějším zdrojem příjmů je mzda, poté následují ve stejném poměru důchody a dary,
- všichni dlužníci vlastní věci osobní spotřeby a vybavení bytu, osobní automobil vlastní 9 dlužníků,
- téměř všichni dlužníci si půjčili na umoření jiné půjčky, často bylo účelem půjčky také vybavení domácnosti,
- celková dlužná částka se obvykle pohybuje v rozmezí 601 –800 tis. Kč,
- výše přednostních pohledávek (výživného) se pohybuje obvykle mezi 1–3 tis. Kč, většina dlužníků však nemá povinnost hradit přednostní pohledávky,
- nejčastěji mají dlužníci 4–8 věřitelů,
- všichni dlužníci mají závazky současně u bank i nebankovních institucí,
- průměrná dlužná částka u jednotlivého dluhu činí cca 54 tis. Kč,
- průměrná dlužná částka na jednoho věřitele je cca 70 tis. Kč,
- průměrný počet úvěrů na jednoho dlužníka je 13,
- většinou se předpokládaná výše plnění oddlužení pohybuje mezi 30-40%.

Jak jsem již uvedla, všem dlužníkům bylo schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře. U 5 případů činila předpokládaná výše plnění oddlužení 100%, cca ve 2 případech na základě této skutečnosti zažádali dlužníci krajský soud, aby jim povolil nižší měsíční splátky, jelikož splátky stanovené v rozvrhu splátkového kalendáře, byly dle jejich tvrzení příliš vysoké vzhledem k měsíčním výdajům.

1 dlužník ztratil zaměstnání a pobírá dávky podpory v nezaměstnanosti. Nárok na podporu v nezaměstnanosti je však tak nízký, že již není možné nadále provádět další srážky přednostních pohledávek (výživného)¹⁵. Soud na základě rozhodujících skutečností vydal výzvu, v níž ukládá dlužníkovi povinnost předložit přehled příjmů za uplynulého půl roku, v případě nesplnění povinnosti může soud schválené oddlužení zrušit

Ve dvou případech bylo oddlužení povoleno manželům, avšak každému z nich bylo schváleno oddlužení samostatně, tzn. veškeré částky se u obou počítají klasickým způsobem a nikoliv dohromady, jak to zákon pro manžele umožňuje. Nejnižší částka celkového dluhu, se kterou dlužník podával návrh na povolení oddlužení, činila 206 320 Kč. Nejvyšší částka, se kterou bylo dlužníkovi povoleno oddlužení srážkami ze mzdy, činila 2 899 500 Kč. Nejvyšší počet půjček, které získal dlužník od jednoho věřitele, je 14. Věřitel tedy opakovaně poskytoval zadluženému klientovi peněžní prostředky, přestože klient již byl v platební

¹⁵ Dlužník je rozvedený a pravidelně mu z příjmu byly sráženy pohledávky dle § 169 insolvenčního zákona, tj. pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou.

neschopnosti vůči jiným věřitelům, za což si samozřejmě účtoval také vyšší úroky. Nejvyšší počet závazků má 31letá dlužnice, která má celkem 48 úvěrů a půjček, přičemž tato dlužnice má 14 věřitelů, což je nejvíce ze všech dlužníků. Někteří klienti využili možnosti konsolidace úvěrů a půjček pro lepší přehled o větším počtu svých závazků.

Při porovnání se statistickými údaji Poradny při finanční tísni mají dotazovaní respondenti nižší průměrný počet věřitelů, naopak na každého z nich připadá větší průměrný počet závazků. Celková dlužná částka je cca o 100 tis. Kč vyšší. Obecně se však dosažený výsledek dle mého názoru příliš od statistických dat neliší.

Z uvedených výsledků vyplývá, že dlužníci po vyčerpání možností získat úvěr od banky, si začali půjčovat peněžní prostředky u nejrůznějších nebankovních společností ovšem za cenu vyšších úroků, tyto společnosti jim často poskytovaly opakovaně několik půjček za sebou. Nejčastějším účelem půjček bylo vybavení domácností, na které si dlužníci půjčovali obvykle u bank i nebankovních společností, avšak v mnoha případech již nebyli schopni velký počet závazků splácet řádně a včas, začali si tedy dále půjčovat peněžní prostředky na splácení starších závazků. Téměř žádný z dlužníků neměl méně než 4 věřitele a dluh nižší než 200 tis. Kč, tzn. že problém začali skutečně řešit, až jim hrozila exekuce majetku.

Protože se většinou jedná o dlužníky zaměstnané s příjmem okolo 20 tis. Kč, soud obvykle oddlužení bez problémů povolil. Horší situace byla u důchodců pobírajících starobní či invalidní důchod, jejichž čistý měsíční příjem na oddlužení někdy nedosahoval, aby jim soud oddlužení povolil, pomáhají jim často příbuzní pravidelnou měsíční finanční částkou ve formě daru. Dlužníkům zůstává měsíčně pouze nezabavitelné minimum, které se převážně pohybuje okolo 8 tis. Kč v závislosti na počtu vyživovaných osob v domácnosti, když vezmeme v úvahu, že velká část bydlí v nájemních bytech, kde se cena nájmu pohybuje cca okolo 7 tis. Kč, zůstává jim měsíčně skutečně zanedbatelná peněžní částka, přesto je povolené oddlužení pro všechny v podstatě vysvobozením od zabavení majetku a zejména od narůstajících úroků a pokut, které by u tak velkého počtu závazků po lhůtách splatnosti, narůstaly enormním tempem.

4.20. Praktický příklad oddlužení

Časový harmonogram oddlužení:

- 18.12.2009 - Pavlína M. podala u Krajského soudu v Ostravě návrh na povolení oddlužení, v němž uvedla všechny rozhodné skutečnosti, potřebné údaje a navrhla, aby jí soud povolil oddlužení plněním splátkového kalendáře
- 18.12.2009 – cca o 2 hodiny později soud zveřejnil v insolvenčním rejstříku vyhlášku o zahájení insolventního řízení, v němž vyzval všechny věřitele, kteří chtějí uplatnit

své pohledávky v insolvenčním řízení, aby tak učinili přihláškou svých pohledávek s uvedením všech potřebných náležitostí

- 22.12.2009 – soud vydal usnesení, v němž vyzval Pavlínu M., aby ve lhůtě 7 dnů od doručení usnesení doplnila návrh na povolení oddlužení a upřesnila údaje týkající se její mzdy v následujících 5 letech
- 29.12.2009 – doplnění návrhu na povolení oddlužení
- 7.1.2010 – soud vydal usnesení, v němž povolil řešení úpadku formou oddlužení, ustanovil osobu insolvenčního správce a nařídil na 16.2.2010 přezkumné jednání
- 7.1.2010 – od tohoto data rovněž začíná běžet 30denní lhůta pro přihlašování pohledávek
- 6.2.2010 – nejpozdější termín pro přihlašování pohledávek
- 10.2.2010 – byl zveřejněn soupis majetkové podstaty a seznam přihlášených pohledávek vyhotovený insolvenční správkyň, dle něhož přihlásilo pohledávky celkem 14 věřitelů ve výši 2 899 572,44 Kč
- 10.2.2010 – byla zveřejněna zpráva insolvenční správkyne o její činnosti po vydání usnesení o řešení úpadku oddlužením
- 22.2.2010 – byl insolvenční správkyň vyhotoven upravený seznam pohledávek na základě výsledků přezkumného jednání, žádná pohledávka nebyla popřena
- 22.2.2010 – vydán protokol o přezkumném jednání, které se konalo 16.2.2010
- 24.2.2010 – soud vydal usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře po dobu 5 let
- 24.2.2015 – předpokládané datum osvobození dlužnice od placení zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny
- 24.2.2018 – předpokládané datum, kdy skončí „ochranná lhůta“, ve které soud může schválené oddlužení odejmout.

Dlužnicí je 34letá Pavlína M., která pracuje jako administrativní pracovnice u pohřební služby a její čistý měsíční příjem činí 21 750 Kč. Dlužnice bydlí v bytě svých rodičů v Havířově a vlastní pouze věci osobní spotřeby. Dlužnice je svobodná a nemá žádnou vyživovací povinnost. Matka dlužnice se zavázala poskytovat na základě darovací smlouvy dlužnici peněžní částku ve výši 3 200 Kč.

Předpokládaná výše splátek byla stanovena cca 16 327, kdy se od čistého příjmu 21 750 Kč odečetlo nezabavitelné minimum 7 723 Kč¹⁶, dále odměna správce 900 Kč a přičetl se dar 3 200 Kč. Orientálním výpočtem bylo určeno, že dlužnice za 5 let uhradí minimálně 979 560

¹⁶ Pro rok 2011 činí částka nezabavitelného minima 7 989 Kč.

Kč. Věřitelé přihlásili své pohledávky ve výši 2 899 572,44 Kč, předpokládaná výše plnění oddlužení tedy byla stanovena na 33%.

Z uvedeného vyplývá, že pokud by se matka dlužnice nezavázala k pravidelnému měsíčnímu finančnímu daru ve výši 3 200 Kč, tak i přes poměrně vysoký měsíční čistý příjem dlužnice, by vzhledem k výši závazků soud dlužnici oddlužení neschválil, neboť předpokládaná výše plnění oddlužení by nedosahovala alespoň 30 %.

Dlužnice po dobu 5 let od schválení oddlužení tedy bude žít z nezabavitelného minima, které by zřejmě nepostačovalo ani na zaplacení měsíčního nájmu, kdyby dlužnice nebydlela u svých rodičů.

5. ZÁVĚR

Jak bylo zjištěno, finanční gramotnost obyvatel ČR je na velmi nízké úrovni, čehož často zneužívají především nejrozličnější nebankovní společnosti, jejichž praktiky nelze vždy považovat za příliš korektní. Ke zlepšení situace by mohl jednak přispět nový Zákon o spotřebitelském úvěru platný od Nového roku, jednak také regulace těchto nebankovních společností a jejich podmínek pro poskytování půjček a především zvyšování finanční gramotnosti obyvatel ČR již od nejútlejšího školního věku zavedením finančního vzdělávání do učebních osnov.

Moravskoslezský kraj se tradičně řadí mezi jeden z prvních krajů s největším počtem zadlužených domácností. Jasnou příčinou je jistě poměrně nízká úroveň platů zdejších obyvatel a vysoká úroveň nezaměstnanosti v kraji. V důsledku stále se zvyšující zadluženosti domácností, zaujímá Moravskoslezský kraj spolu s Ústeckým krajem prvenství v počtu podávaných návrhů na povolení oddlužení, které může bezradné dlužníky zachránit od hrozící exekuce.

V důsledku toho jsem provedla dotazníkové šetření u 35 vybraných dlužníků, jimž bylo schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře. Převážná část dlužníků je zaměstnána v těžkém a hutnickém průmyslu, který je dominantou Moravskoslezského kraje. Úroveň jejich vzdělání dosahuje zejména nižších až středních hodnot, tito dlužníci si na sebe nabrali velké množství závazků u různých institucí, které jim v mnoha případech ochotně finanční prostředky opakovaně poskytovaly bez předešlého zjišťování ekonomické situace těchto dlužníků. Zbývající část dlužníků jsou důchodci, jejichž výše důchodu často nepostačuje k povolení oddlužení, proto se o pomoc obracejí ke svým nejbližším příbuzným, aby jim pravidelně přispívali takovou finanční částkou, s níž by po 5 letech mohli uspokojit alespoň 30% svých závazků.

Myslím, že provádění obdobných analýz dlužníků, kteří podali návrh na povolení oddlužení a jimž bylo oddlužení povoleno či zamítnuto, by mohlo přinést určitý užitek. Statistická data o dlužnících obbracejících se na dluhové poradny jsou ještě relativně dostupná, i když ve velmi nízké míře, avšak přehledné statistiky, které by rozdělovaly dlužníky, jež podali dlužnický návrh, dle nejrozličnějších kategorií zde chybí. Jejich průběžným zveřejňováním by bylo možné pomoci určit typický profil dlužníka, který nejčastěji žádá o povolení oddlužení a tím zavést lepší přehled pro různé skupiny uživatelů.

Rychle se zvyšující počet povolených oddlužení může vést k nemalým problémům, jelikož oddlužení sice představuje pro věřitele sice určitou jistotu, jak vymoci alespoň část svých pohledávek, avšak v mnoha případech přicházejí až o 70% hodnoty těchto pohledávek, čímž se zvyšuje rizikovost poskytovaných úvěrů a půjček, což může vést ke zvyšování

úrokových sazeb nejrůznějších finančních produktů. Jelikož vysoké procento zadlužených domácností jsou domácnosti s nízkými příjmy, které si mnohdy půjčují na věci běžné spotřeby, pak rostoucí úrokové sazby mohou být zejména pro tyto domácnosti fatální, navíc domácnosti s nízkými příjmy na oddlužení často ani nedosáhnou a soud jim oddlužení neschválí.

Stát by se proto měl snažit co nejvíce regulovat počty podávaných návrhů na povolení oddlužení a více na tuto problematiku dohlížet a zaměřit se především na osvětu mladých lidí, aby co nejvíce zmírnil počet rapidně se zvyšujících spotřebitelských insolvencí. Oddlužení sice představuje jistou záchranu pro dlužníky před exekucí a představuje také lepší vymahatelnost pohledávek pro věřitele, ale jestliže stát nebude oddlužené osoby určitým způsobem monitorovat a regulovat, vše může vyústit ve větší ekonomické a také v sociální problémy.

Seznam použité literatury

Knižní publikace

1. KOTOUČOVÁ, J. a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2010. 1100 s. ISBN 978-80-7400-320-2.
2. LANDA, M. *Ekonomika insolvenčního řízení*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2009. 426 s. ISBN 978-80-7418-031-6.
3. MARŠÍKOVÁ, J. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele. 1. vyd. Praha: Linde, 2009. 400 s. ISBN 978-80-7201-780-5.

Právní legislativa

1. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
2. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
3. Zákon č. 120/2001 Sb. ČR, o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)
4. Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
5. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Internetové zdroje

1. *Jak vyhlásit osobní bankrot*. [online]. [cit. 2010-11-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.usetreno.cz/oddluzeni/t/jak-vyhlasiť-osobni-bankrot>>.
2. *Oddlužení*. [online]. [cit. 2010-11-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.oddluzeni.net/>>.
3. DÖRFL, L. *Oddlužení*. [online]. 2010-08-24. [cit. 2010-11-17]. Dostupný z WWW: <http://pravnihradce.ihned.cz/c4-10078260-45855600-F00000_d-oddluzeni>.
4. *Způsoby oddlužení*. [online]. [cit. 2010-11-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.usetreno.cz/oddluzeni/t/zpusoby-oddluzeni>>.
5. *Co se stane, pokud nebude žádosti o oddlužení vyhověno*. [online]. [cit. 2010-11-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.usetreno.cz/oddluzeni/t/zamitnuta-zadost-o-oddluzeni>>.
6. *Oddlužení, osobní bankrot fyzické osoby, insolvenční řízení – jak probíhá, postup, informace*. [online]. 2010-02-14. [cit. 2010-11-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.bezplatnapravni poradna.cz/online-zdarma/ruzne/zneni-vynatky-definice/157-oddluzeni-osobni-bankrot-fyzicke-osoby-insolvenčni-řízení-jak-probíhá-postup-informace.html>>.

7. OSVAAG, M. *Osobní bankrot: pětiletá cesta z dluhů*. [online]. 2007-05-30. [cit. 2010-11-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/exekuce-a-exekutori/18830-osobni-bankrot-petileta-cesta-z-dluhu>>.
8. GOLLA, P. *Nezvládáte své dluhy? Možným řešením je osobní bankrot*. [online]. 2007-12-10. [cit. 2010-11-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/nezvladate-sve-dluhy-moznym-resenim-je/>>.
9. *Osobní bankrot je obrovská úleva. Pro dlužníky*. [online]. 2010-01-22. [cit. 2010-11-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.nasepenize.cz/osobni-bankrot-je-obrovska-uleva-pro-dlzniky-6072>>.
10. SKOLEK, T. *Jak správně vyhlásit osobní bankrot*. [online]. 2008-03-06. [cit. 2010-11-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/154783-jak-spravne-vyhlasi-osobni-bankrot/>>.
11. GOLLA, P. *Jak z dluhů? Možností je osobní bankrot*. [online]. 2010-06-09. [cit. 2010-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://dumfinanci.cz/zajimavosti/jak-z-dluhu-moznosti-je-osobni-bankrot>>.
12. *Osobní bankrot*. [online]. [cit. 2010-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://osobni-bankrot.info/>>.
13. SVAČINA, L. [online]. 2010-03-26. [cit. 2011-01-20]. *Zadluženost domácností neustále roste*. Dostupný z WWW: <<http://www.hypindex.cz/clanky/zadluzenost-domacnosti-neustale-roste/>>.
14. *Češi si rádi půjčují. Zadlužení domácností za devět let vzrostlo osmkrát*. [online]. 2010-03-12. [cit. 2011-01-25]. Dostupný z WWW: <http://byznys.lidovky.cz/cesi-si-radi-pujcuji-zadluzeni-domacnosti-za-devet-let-vzrostlo-osmkrat-14p-moje-penize.asp?c=A100312_140332_moje-penize_pf>.
15. SINGER, M. *Zadluženost domácností a firem: pohled ČNB*. [online]. 2010-03-12. [cit. 2011-02-15]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20100609_solus.pdf>.
16. ČT24. *Od roku 1993 vzrostla zadluženost českých domácností desetinásobně*. [online]. 2010-08-27. [cit. 2011-03-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/ekonomika/99750-od-roku-1993-vzrostla-zadluzenost-ceskych-domacnosti-desetinasobne/>>.
17. *Zadlužení českých domácností od roku 2000 vzrostlo osmkrát*. [online]. 2010-03-12. [cit. 2011-03-07]. Dostupný z WWW: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/255813-zadluzeni-ceskych-domacnosti-od-roku-2000-vzrostlo-osmkrat/>>.

18. *Medea Research: Výzkum o zadluženosti českých domácností.* [online]. 2011-03-23. [cit. 2011-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.profit.cz/clanek/medea-research-vyzkum-o-zadluzenosti-ceskych-domacnosti.aspx>>.
19. *Zadluženost českých domácností je zatím nízká, tvrdí ČNB.* [online]. 2008-06-10. [cit. 2011-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.novinky.cz/ekonomika/142141-zadluzenost-ceskych-domacnosti-je-zatim-nizka-tvrdi-cnb.html>>.
20. *Banky a bankovní instituce.* [online]. [cit. 2011-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=304>>.
21. *Typy bankovních úvěrů.* [online]. 2007-07-10. [cit. 2011-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://dumfinanci.cz/uvery/typy-bankovnich-uveru>>.
22. *Bankovní úvěry.* [online]. [cit. 2011-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.senzapujcky.cz/blog/36/bankovni-uvery/>>.
23. *Spotřebitelský úvěr.* [online]. [cit. 2011-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://spotrebitelskyuver.com/>>.
24. *Základní informace o hypotečních úvěrech.* [online]. [cit. 2011-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/80268-zakladni-informace-o-hypotecnich-uverech>>.
25. *Bankovní spotřebitelský úvěr, vyplatí se?* [online]. [cit. 2011-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.nejlepsi-pujcky.cz/bankovni-uver>>.
26. *Spotřebitelské nebo též spotřební úvěry.* [online]. [cit. 2011-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=335>>.
27. *Co to je kontokorentní úvěr?* [online]. [cit. 2011-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/uvery-a-pujcky/kontokorentni/kontokorentni/>>.
28. *Kontokorentní úvěry.* [online]. [cit. 2011-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/kontokorentni-uvery>>.
29. *Kreditní karta.* [online]. [cit. 2011-03-25]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kreditn%C3%AD_karta>.
30. *Jak funguje kreditní a charge karta.* [online]. [cit. 2011-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/80266-jak-funguje-kreditni-a-charge-karta>>.
31. *Nebankovní společnosti a lichváři vydělávají na chudých lidech.* [online]. 2008-04-24. [cit. 2011-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=113&idArt=768>>.
32. *Nebankovní společnosti.* [online]. 2010-11-18. [cit. 2011-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://pujckabezdozeniprijmu.com/Nebankovn%C3%AD-spolecnosti/42>>.
33. *Půjčky od nebankovních společností.* [online]. [cit. 2011-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.pujcky-na-smenku-ihned.cz/pujcky-od-nebankovnich-spolecnosti>>.

34. *Spotřebitelský úvěr*. [online]. [cit. 2011-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.nebankovni.roe.cz/spotrebitelsky-uver/>>.
35. *Nebankovní úvěr*. [online]. [cit. 2011-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.i-uver.eu/nebankovni-uver/>>.
36. *Nebankovní spotřebitelský úvěr a jeho nevýhody*. [online]. [cit. 2011-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.nejlepsi-pujcky.cz/nebankovni-uver/>>.
37. ČLFA. *Charakteristika leasingu*. [online]. [cit. 2011-03-27]. Dostupný z WWW: <http://www.clfa.cz/index.php?textID=39.>>
38. CZECH INVEST. *Leasingové společnosti*. [online]. 2007-08-24. [cit. 2011-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/financni-pruvodce-promsp/leasingove-spolecnosti/1001177/21067/>>.
39. *Nejsme autopůjčovny, tvrdí leasingové firmy a službu ruší*. [online]. 2007-08-24. [cit. 2011-03-28]. Dostupný z WWW: http://ekonomika.idnes.cz/nejsme-autopujcovny-tvrdi-leasingove-firmy-a-sluzbu-rusi-pne-ekonomika.aspx?c=A110106_153330_ekonomika_fih>.
40. SOVOVÁ, E. *Je v Česku víc zadlužených pštrosů, kukaček, nebo smolařů? Hlasujte*. [online]. 2010-03-23. [cit. 2011-03-29]. Dostupný z WWW: <http://finance.idnes.cz/je-v-cesku-vic-zadluzenych-pstrosu-kukacek-nebo-smolaru-hlasujte-pyq-/uver.asp?c=A100322_090426_uver_sov>.
41. CREDITREFORM. *Vývoj spotřebitelských insolvencí v České republice v roce 2010*. [online]. [cit. 2011-03-29]. Dostupný z WWW: <http://web.creditreform.cz/cs/resources/pdf/20110103_TZ_vyvoj_insolvenci_spotrebit_ele_20109947.pdf>.
42. *Vloni bylo vyhlášeno 1615 firemních bankrotů. Počet osobních bankrotů se vloni zvýšil o 153 procent*. [online]. 2011-01-04. [cit. 2011-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.investujeme.cz/clanky/vloni-bylo-vyhlaseno-1615-firemnych-bankrotu.-pocet-osobnich-bankrotu-se-vloni-zvysil-o-153-procent>>.
43. ČT24. *O dluhové poradny byl letos mimořádný zájem*. [online]. 2010-12-22. [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/ekonomika/110701-o-dluhove-poradny-byl-letos-mimoradny-zajem/>>.
44. SKÁLOVÁ, V. *Dluhové poradny mají napilno, nejen kvůli krizi*. [online]. 2010-12-22. [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/penize/clanek.phtml?id=665639>>.
45. ASOCIACE OBČANSKÝCH PORADEN. *Dluhové poradenství*. [online]. [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.obcanskeporadny.cz/dluhove-poradenstvi/>>.

46. *Senátor Radek Sušil inicioval seminář: „ Jak ovlivňuje nezdravé zadlužování občanů ČR. “* [online]. [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <http://www.radeksusil.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=223:senator-radek-susil-inicioval-seminar-v-senatu-jak-ovlivnuje-nezdrave-zadluzovani-obcany-crq&catid=1:latest-news&Itemid=18>.
47. *Občanské poradny nabízí dluhové poradenství.* [online]. 2008-07-17. [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://socialnirevue.cz/item/obcanske-poradny-nabizi-dluhove-poradenstvi>>.
48. *Asociace občanských poraden.* [online]. [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.obcanskeporadny.cz/>>.
49. SYROVÁTKOVÁ, Š.; MACHALÍČEK, J.; CHRISTOVÁ J. *Dluhová problematika.* [online]. [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.res-sef.cz/admin/files/ModuleText/14-dluznici-brozura.pdf>>.
50. SUŠIL, R. *Dluhy je zatíženo stále více lidí.* [online]. [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <http://www.radeksusil.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=220:senator-mudr-radek-susil-dluhy-je-zatizeno-stale-vice-lidi&catid=1:latest-news&Itemid=18>.
51. PORADNA PŘI FINANČNÍ TÍSNĚ. *Výroční zpráva za rok 2009.* [online]. [cit. 2011-03-31]. Dostupný z WWW: <http://www.financnitisen.cz/doc/vyrocní_zprava_09.pdf>.
52. *Kalkulátor splátek pro oddlužení plněním splátkového kalendáře.* [online]. [cit. 2011-03-31]. Dostupný z WWW: <<http://insolvencni-zakon.justice.cz/kalkukator-splatek.html>>.
53. KUHN, P. *Proč je nutné nechat předlužené domácnosti padnout?* [online]. 2008-07-23. [cit. 2011-04-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.leblog.cz/?q=node/280>>.
54. GOJNÝ, M. *Dluží půl milionu a končí v insolenci.* [online]. 2010-04-15. [cit. 2011-04-08]. Dostupný z WWW: <<http://finexpert.e15.cz/dluzi-pul-milionu-a-konci-v-insolvenci>>.
55. JAKUBÍK, P. *Zadlužených přibývá.* [online]. 2008-06-19. [cit. 2011-04-08]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2008/cl_08_080619.html>.
56. VRCHNOVSKÝ, L. *Co dobrého přinese zákon o osobním bankrotu?* [online]. 2007-12-17. [cit. 2011-04-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.gambling.wbs.cz/Osobni-bankrot---info.html>>.

Seznam zkratek:

ČR – Česká republika

HDP – hrubý domácí produkt

FO – fyzická osoba

RPSN – roční procentní sazba nákladů

Prohlášení o využití diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 27. dubna 2011

.....
Lucie Dembiňáková

Adresa trvalého pobytu studenta:

K Antoníčku 241, 737 01 Český Těšín

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 2: Návrh na povolení oddlužení

Příloha č. 3: Přihláška pohledávky

Příloha č. 1: Dotazník

DOTAZNÍK

Vážení respondenti,

jsem studentkou ekonomické fakulty VŠB v Ostravě a píšu diplomovou práci na téma „Vyhodnocení ekonomického dopadu oddlužení na dlužníka“. Věnujte prosím chvilku Vašeho času k vyplnění dotazníku, který mi pomůže ke zpracování diplomové práce. Děkuji.

1. Pohlaví:

- a) muž
- b) žena

2. Kolik Vám je let?

- a) méně než 20 let
- b) 20 až 30 let
- c) 31 až 40 let
- d) 41 až 50 let
- e) 51 až 60 let
- f) 60 let a více

3. Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

- a) vysokoškolské
- b) středoškolské
- c) vyučen/a
- d) základní
- e) jiné

4. Jaký je Váš rodinný stav?

- a) svobodný
- b) vdaná/ženatý
- c) rozvedený/á
- d) vdovec/vdova

5. Jaký je počet dalších vyživovaných osob ve Vaší domácnosti?

- a) 0
- b) 1
- c) 2
- d) 3
- e) 4 a více

6. Jaký je způsob Vašeho bydlení?

- a) nájemní byt
- b) vlastní bydlení
- c) bydlení u rodičů nebo jiných příbuzných
- d) jiný

7. Typ zaměstnavatele:

- a) státní sektor
- b) podnikatelský sektor
- c) neziskový sektor
- d) jiný

8. Jaká je výše Vašeho průměrného čistého měsíčního příjmu?

.....

9. Kolik máte měsíčně zdrojů příjmů?

- a) 1
- b) 2
- c) 3 a více

10. Jaké druhy zdrojů příjmů máte?

- a) mzda
- b) důchod – invalidní důchod
- c) dar
- d) jiný

11. Vlastníte nějaký majetek, pokud ano, jaký?

- a) osobní automobil
- b) nemovitost
- c) věci osobní potřeby a vybavení domácnosti
- d) jiný

12. Na co jste si půjčil/a?

- a) hypotéka na bydlení
- b) vybavení domácnosti
- c) leasing na vozidlo
- d) umoření jiné půjčky
- e) dovolená
- f) jiné

13. Jaká je výše Vašeho celkového dluhu?

.....

14. Jaká je výše Vašich průměrných měsíčních splátek?

.....

15. Hradíte přednostní pohledávky (výživné apod.)?

- a) ANO
- b) NE

16. Pokud byla vaše odpověď „ANO“, v jaké výši?

- a) do 1000 Kč
- b) 1000 – 3000 Kč
- c) více než 3000 Kč

17. Kolik máte věřitelů?

- a) méně než 4
- b) 4 – 8
- c) 9-12
- d) 13 a více

18. Jaká je struktura Vašich věřitelů, kteří Vám poskytli půjčku a jaký je počet pohledávek u těchto věřitelů?

Věřitel	Počet pohledávek celkem	Počet vykonatelných pohledávek (např.k nimž byla nařízena exekuce)	Počet zajištěných pohledávek (např. majetkem)
Banka			
Nebankovní instituce			
Soukromá osoba			
Jiný			

19. Jaké je Vaše očekávané plnění v oddlužení v %?

.....

Příloha č. 2: Návrh na povolení oddlužení

NÁVRH NA POVOLENÍ ODDLUŽENÍ

Soud:		Sp. zn.: ⁱ	
-------	--	-----------------------	--

DLUŽNÍK

01 Typ: Fyzická osoba

Státní příslušnost:ⁱⁱ

Osobní údaje	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Dat. narození: ⁱⁱⁱ		Rodné číslo:	
Trvalé bydliště	Obec:		PSC:	
	Ulice:		C. p.:	
	Stát:		Osobní stav:	

02 Typ: Právnícká osoba

Právní řád založení:^{iv}

Právnícká osoba	Název/obch.firma:			
	IČ:		Jiné registr. č.:	
sidlo	Obec:		PSC:	
	Ulice:		C. p.:	
	Stát:			

03 Korespondenční adresa:^{iv}

Korespondenční adresa	Obec:		PSC:	
	Ulice:		C. p.:	
	Stát:			

Elektronická adresa:

Akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb:

OSOBY OPRAVNĚNÉ JEDNAT ZA DLUŽNÍKA

04 Fyzická osoba	Příjmení:		Jméno:	
	Titul před jm.:		Titul za jm.:	
	Bydliště:		PSC:	
	Ulice:		C. p.:	
	Stát:			

05 Právnícká osoba	Název/obch.firma:			
	IČ.:		Jiné registr. č.:	
	Obec:		PSC:	
	Ulice:		C. p.:	
	Stát:			

06 NAVRHOVANÝ ZPŮSOB ODDLUŽENÍ

Zpeněžením majetkové podstaty ☐

Plněním splátkového kalendáře ☐

Dlužník nenavrhuje způsob oddlužení ☐

ⁱ vyplní se pouze tehdy, pokud byl je návrh na povolení oddlužení podáván po insolvenčním návrhu

ⁱⁱ vyplní se pouze u zahraničních osob

ⁱⁱⁱ datum narození se vyplní, pokud nebylo dlužníkovi přiděleno rodné číslo

^{iv} vyplňte pokud se liší od sídla či trvalého bydliště

07 Podrobný popis okolností, z nichž lze usuzovat na výši hodnoty plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé dlužníka:

08 Očekávané příjmy dlužníka v následujících 5 letech:

POPIS VEŠKERÉHO MAJETKU DLUŽNÍKA

12 Majetek, který není předmětem zajišťovacích práv

[illegible]

13 Majetek, který je předmětem zajišťovacích práv:

[illegible]

POPIS VŠECH ZÁVAZKŮ DLUŽNÍKA

14 Závazky, ze kterých nevyplyvá právo na uspokojení ze zajištění - nevykonatelné

[illegible]

15 Závazky, ze kterých vyplývá právo na uspokojení ze zajištění - nevykonatelné

[illegible]

16 Závazky, ze kterých nevyplývá právo na uspokojení ze zajištění - vykonatelné

[illegible]

17 Závazky, ze kterých vyplývá právo na uspokojení ze zajištění - vykonatelné

[illegible]

20 Spoludlužník za splnění oddlužení ☐ Ano ☐ Ne

Osobní údaje	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Dat.narození: ^{mm}		Rodné číslo:	
Udaj o podnik. ^v	IC:		Jiné registr.č.:	
Trvalé bydliště	Obec:		PSC:	
	Ulice:		C.p.:	
	Stát:			

Právnícká osoba	Název/obch.firma:			
	IC:		Jiné registr.č.:	
Sídlo	Obec:		PSC:	
	Ulice:		C.p.:	
	Stát:			

Rozsah závazku:	
-----------------	--

Podpis:

--

Potvrzení úředního ověření podpisu:

--

21

☐ Návrh na povolení oddlužení je podáván zároveň jako insolvenční návrh

Z důvodu zde uvedených navrhuji, aby soud rozhodl o

úpadku ☐ hrozícím úpadku ☐

dlužníka a zároveň rozhodl o povolení oddlužení.

Popis rozhodujících skutečností osvědčujících úpadek/hrozící úpadek:

22

☐ Návrh na povolení oddlužení je podáván po podání insolvenčního návrhu věřitele

Z důvodu zde uvedených navrhuji, aby soud rozhodl o úpadku dlužníka a zároveň rozhodl o povolení oddlužení.

Dlužník prohlašuje, že není podnikatelem a že údaje v návrhu na povolení oddlužení a v jeho přílohách jsou pravdivé.

SEZNAM PŘÍLOH:

Povinné přílohy:

1. Seznam majetku, v němž se označí jednotlivě veškerý dlužníkův majetek, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů, a veškerý jeho ostatní majetek; majetek, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů se uvádí zvlášť.
2. Seznam závazků, v němž se označí jednotlivě veškeré závazky dlužníka vůči věřitelům, kteří mají právo na uspokojení ze zajištění a veškeré jeho ostatní závazky. Pokud je některý ze závazků vykonatelný, vyznačí se tato skutečnost v seznamu závazků a přiloží se příslušné rozhodnutí či notářský nebo exekutorský zápis. U každého závazku vůči věřiteli, který má právo na uspokojení ze zajištění, se označí odkazem na příslušnou položku seznamu majetku, popř. odkazem na údaj o očekávaných příjmech, majetek sloužící k zajištění příslušné pohledávky.
3. Listiny dokládající dlužníkovy příjmy za poslední 3 roky (např. kopie potvrzení o příjmech z pracovního poměru, kopie daňových přiznání, výpisy z bankovních účtů).
4. Výpis z rejstříku trestů dlužníka, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu, ne starší než 3 měsíce, nebo obdobný doklad členského státu, v němž dlužník v posledních 3 letech pobýval nepřetržitě po dobu delší než 6 měsíců.
5. Listiny, kterých se návrh na povolení oddlužení dovolává a listiny, které prokazují v návrhu na povolení oddlužení tvrzené skutečnosti

Dále:

1. Je-li návrh na povolení oddlužení podáván i jako insolvenční návrh a dlužník je zaměstnavatel - seznam svých zaměstnanců
2. Je-li dlužník právnická osoba - výpis z obchodního rejstříku nebo obdobného registru.
3. Pisemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem dohodl, s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30% jeho pohledávky. Zároveň musí být uvedeno, jaká bude nejnižší hodnota plnění, na kterém se s dlužníkem dohodl; podpis věřitele musí být úředně ověřen.
4. Podepisují-li návrh ručitelé či spoludlužníci - listiny, z nichž vyplývá spoludlužnictví nebo ručení těchto osob.
5. Je-li dlužník zastoupen na základě plné moci – plná moc.

Dlužník prohlašuje, že není podnikatelem a že údaje v návrhu na povolení oddlužení a v jeho přílohách jsou pravdivé.

SEZNAM PŘÍLOH:

Povinné přílohy:

1. Seznam majetku, v němž se označí jednotlivě veškerý dlužníkův majetek, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů, a veškerý jeho ostatní majetek; majetek, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů se uvádí zvlášť.
2. Seznam závazků, v němž se označí jednotlivě veškeré závazky dlužníka vůči věřitelům, kteří mají právo na uspokojení ze zajištění a veškeré jeho ostatní závazky. Pokud je některý ze závazků vykonatelný, vyznačí se tato skutečnost v seznamu závazků a přiloží se příslušné rozhodnutí či notářský nebo exekutorský zápis. U každého závazku vůči věřiteli, který má právo na uspokojení ze zajištění, se označí odkazem na příslušnou položku seznamu majetku, popř. odkazem na údaj o očekávaných příjmech, majetek sloužící k zajištění příslušné pohledávky.
3. Listiny dokládající dlužníkovy příjmy za poslední 3 roky (např. kopie potvrzení o příjmech z pracovního poměru, kopie daňových přiznání, výpisy z bankovních účtů).
4. Výpis z rejstříku trestů dlužníka, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu, ne starší než 3 měsíce, nebo obdobný doklad členského státu, v němž dlužník v posledních 3 letech pobýval nepřetržitě po dobu delší než 6 měsíců.
5. Listiny, kterých se návrh na povolení oddlužení dovolává a listiny, které prokazují v návrhu na povolení oddlužení tvrzené skutečnosti

Dále:

1. Je-li návrh na povolení oddlužení podáván i jako insolvenční návrh a dlužník je zaměstnavatel - seznam svých zaměstnanců
2. Je-li dlužník právnická osoba - výpis z obchodního rejstříku nebo obdobného registru.
3. Pisemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem dohodl, s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30% jeho pohledávky. Zároveň musí být uvedeno, jaká bude nejnižší hodnota plnění, na kterém se s dlužníkem dohodl; podpis věřitele musí být úředně ověřen.
4. Podepisují-li návrh ručitelé či spoludlužníci - listiny, z nichž vyplývá spoludlužnictví nebo ručení těchto osob.
5. Je-li dlužník zastoupen na základě plné moci – plná moc.

23 Seznam příloh:

[illegible]

24

V dne

Podpisem stvrzuje

Dlužník ☐Jiná osoba ☐

25

Jméno		Příjmení:	
-------	--	-----------	--

26 Jiná osoba – fyzická osoba	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Bydliště:		PSC:	
	Ulice:		C. p.:	
	Stát:			

27 Jiná osoba – právnická osoba	Název/obch. firma:			
	IČ.:		Jiné registr. č.:	
	Obec:		PSC:	
	Ulice:		C. p.:	
	Stát:			

Podpis:

Potvrzení úředního ověření podpisu:

Je-li návrh na povolení oddlužení podáván zároveň jako insolvenční návrh, musí být podpis úředně ověřen nebo návrh musí být podán elektronicky se zaručeným elektronickým podpisem.

V případě nedostatku místa použijte volný papír, který označte číslem pole a vložte jej k návrhu jako přílohu.

Příloha č. 3: Příhláška pohledávky

PŘIHLÁŠKA POHLEDÁVKY

Soud:		Sp. zn.:	
-------	--	----------	--

DLUŽNÍK

01 Typ: Fyzická osoba

Státní příslušnost:ⁱ

Osobní údaje	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Dat. narození: ⁱⁱ		Rodné číslo:	
Údaj o podnik. ⁱⁱⁱ	IČ:		Jiné registr.č.:	
Trvalé bydliště	Obec:		PSC:	
	Ulice:		C. p.:	
	Stát:			

02 Typ: Právnícká osoba

Právní řád založení:ⁱ

Právnícká osoba	Název/obch.firma:			
	IČ:		Jiné registr.č.:	
Sídlo	Obec:		PSC:	
	Ulice:		C. p.:	
	Stát:			

VĚŘITEL

03 Typ: Fyzická osoba

Státní příslušnost:ⁱ

Osobní údaje	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Dat. narození: ⁱⁱ		Rodné číslo:	
Údaj o podnik. ⁱⁱⁱ	IČ:		Jiné registr.č.:	
Trvalé bydliště	Obec:		PSC:	
	Ulice:		C. p.:	
	Stát:			

04 Typ: Právnícká osoba

Právní řád založení:ⁱ

Právnícká osoba	Název/obch.firma:			
	IČ:		Jiné registr.č.:	
Sídlo	Obec:		PSC:	
	Ulice:		C. p.:	
	Stát:			

05 Korespondenční adresa:^{iv}

Korespondenční adresa	Obec:		PSC:	
	Ulice:		C. p.:	
	Stát:			

Elektronická adresa:

Akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb:

ⁱ vyplní se pouze u zahraničních osob

ⁱⁱ datum narození se vyplní pokud nebylo přiděleno rodné číslo

ⁱⁱⁱ vyplní se pouze u dlužníka podnikatele

^{iv} vyplňte pokud se liší od sídla či trvalého bydliště

Pohledávka č.	<input style="width: 90%;" type="text"/>	Typ pohledávky:	<input style="width: 90%;" type="text" value="Nezajištěná"/>						
Výše jistiny (Kč):	<input style="width: 90%;" type="text"/>								
06 Důvod vzniku:	<div style="border: 1px solid black; height: 30px;"></div>								
07 Další okolnosti:	<div style="border: 1px solid black; height: 40px;"></div>								
08 Vykonatelnost:	☐ pro částku: <input style="width: 80%;" type="text"/>	dle:	<input style="width: 80%;" type="text"/>						
09 PŘÍSLUŠENSTVÍ:									
Druh:	<input style="width: 90%;" type="text"/>								
Výše (Kč):	<input style="width: 90%;" type="text"/>								
Způsob výpočtu:	<input style="width: 90%;" type="text"/>								
Celková výše pohledávky:		<input style="width: 90%;" type="text"/>							
10 VLASTNOSTI POHLEDÁVKY:									
Podřízená:	☐ Ano ☐ Ne	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Způsob podřízení:</div>							
Peněžitá:	☐ Ano ☐ Ne	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Výčíslení nepeněžitě pohledávky:</div>							
Podmíněná:	☐ Ano ☐ Ne	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Popis podmínky:</div>							
Splatná:	☐ Ano ☐ Ne	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; text-align: center;">Splatná od</td> <td style="width: 50%; text-align: center;">V částce (Kč)</td> </tr> <tr> <td><div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div></td> <td><div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div></td> </tr> <tr> <td><div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div></td> <td><div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div></td> </tr> </table>		Splatná od	V částce (Kč)	<div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div>
Splatná od	V částce (Kč)								
<div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div>								
<div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div>								
Pohledávka:	☐ v Kč ☐ v cizí měně	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%; text-align: center;">Popis způsobu přepočtu</td> <td style="width: 40%; text-align: center;">Měna/ kurs</td> </tr> <tr> <td><div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div></td> <td><div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div></td> </tr> </table>		Popis způsobu přepočtu	Měna/ kurs	<div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div>		
Popis způsobu přepočtu	Měna/ kurs								
<div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div>	<div style="border: 1px solid black; height: 15px;"></div>								
11 Další okolnosti:									

Příhláška pohledávky – vložená strana č.

53

V dne

Podpisem stvrzuje

Věřitel ☐Jiná osoba ☐

54

Jméno		Příjmení:	
-------	--	-----------	--

55 Jiná osoba – fyzická osoba	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Bydliště:		PSC:	
	Ulice:		C. p.:	
	Stát:			

56 Jiná osoba – právnická osoba	Název/obch. firma:			
	IC.:		Jiné registr. č.:	
	Obec:		PSC:	
	Ulice:		C. p.:	
	Stát:			

Podpis:

V případě nedostatku místa použijte volný papír, který označte číslem pole a vložte jej k přihlášce jako přílohu.